

[Gert Petersen.]

get tid, og der er vel også et stykke vej endnu, men der er dog sket noget, bl. a. i 1960'erne, som fremskridtspartiets ordfører var så utilfreds med. Vi andre er ikke utilfredse med 1960'erne på det punkt, at der blev skabt noget mere orden i disse sager

Det rimeligste ville altså simpelt hen være at tage ministerens redegørelse til efterretning, for det var en god redegørelse. Vi kan ikke under nogen omstændigheder stemme for noget af de dagsordensforslag, der er stillet.

Hjortlund Christensen (DR):

Vi har nogen sympati for venstres dagsordensforslag, men vi kan dog ikke medvirke til, at folketingets udtalelser skal lægge pres på fredningsnævnens sunde dømmekraft. Derfor kan retsforbundet ikke stemme for noget af dagsordensforslagene.

(Kort bemærkning).

Auken (S):

Jeg skal efter det første indlæg, jeg har haft, hvor vi lige havde lyttet til det af venstre stillede dagsordensforslag, formulere et nyt, nemlig følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget tager til efterretning, at regeringen har tilkendegivet, at der ved gennemførelsen af fredninger og ved fredningsplanlægningen som et led i den samlede fysiske planlægning foretages en samfundsmæssig helhedsvurdering, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Jeg skal også lade dette dagsordensforslag indgå i forhandlingen.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg meddelte allerede i formiddags, at vi ikke kunne stemme for det af fremskridtspartiet stillede dagsordensforslag, og at vi ville stemme imod det. Nu er der fremsat et dagsordensforslag af venstre, hvor socialdemokratiet meddelte, at hvis der stod: fortsat ikke alene bør tages fredningsmæssige hensyn, men tillige lægges vægt på, osv., så kunne man stemme for det. Sådan opfatter jeg allerede forslaget, og derfor kan vi godt stemme for det.

Nu er der fremsat et dagsordensforslag af

regeringspartiet. Det fastslår også, at man i dag tager alle samfundsmæssige hensyn. Det er måske lidt klarere, idet det mener alle. Jeg nævnte i formiddags, at der ud over det fredningsmæssige og det virksomheds- eller arbejdspladsmæssige også var det videnskabelige hensyn at tage, og derfor kan vi også godt stemme for det forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Af hensyn til det sidste dagsordensforslags trykning og omdeling skal jeg udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.35.

Mødet udsat kl. 14.15.

Mødet genoptaget kl. 14.35.

Man gik til afstemning.

Forslag om motiveret dagsorden af Auken (se foran)

vedtoges med 125 stemmer mod 26; 4 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Hermed bortfaldt det af *Ove Jensen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran) og det af *Aksel Pedersen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren af Yvonne Herløv Andersen (CD), Brusvang (CD), Erhard Jakobsen (CD), Lindinger (CD) og Melchior (CD):

»Hvilke initiativer planlægger regeringen med henblik på gennem en mere hensigtsmæssig fordeling af beskæftigelsen at bringe det størst mulige antal i arbejde?«

(Forespørgsel nr. IV. Anmeldt 13/4 77. Fremme af foresp. vedt. 15/4 77).

Ordføreren for forespørgerne (Lindinger) (CD):

Augustforligspartierne plus aftalepartiet bæ-

[Lindinger.]

rer hovedansvaret for landets økonomiske situation. Det var hensynet til beskæftigelsen og hensynet til at nedbringe underskuddet på betalingsbalancen, der førte til dette forlig.

Under valgkampen var det såvel for regeringen som for flere af regeringens samarbejdspartnere et hovedspørgsmål, at der efter valget skulle tilstræbes en større politisk stabilitet, enten gennem dannelsen af en flertalsregering, eller – og dette sidste blev særligt fremhævet af mit parti – gennem en mere vidtgående og klarere samarbejdsaftale end augustforliget.

På godt 200.000 vælgeres vegne vedstår centrum-demokraterne deres medansvar for landets fortsatte økonomiske situation, og derfor ønsker vi også i videst mulig udstrækning at følge augustforliget op.

Det er derfor i dag de arbejdsløses sag, jeg på CDs vegne taler. Der er det mærkelige moment heri, at jeg ved at gøre det samtidig taler erhvervslivets sag. Det er en besynderlig ting for mange, måske ikke så meget for mig, at man må konstatere, at arbejderens og arbejdsgiverens interesse langt, langt oftere end det almindeligt antages falder sammen. Af den grund kunne arbejderne og arbejdsgiveren såmænd godt sidde i samme regering. Det ville jo blot svare til forholdene ude i erhvervslivet, måske med modsat fortegn, for her er det arbejdernes repræsentanter, der i hvert fald de fleste steder endnu er i mindretal.

Siden august har mange arbejdsløse i dette land ventet forgæves på lyspunkter. De er endnu meget, meget små, og jeg skal være blandt de første til at indrømme, at problemer af denne art ikke løses fra dag til dag. Men omvendt vil jeg aldrig gå med til, at de er uløselige.

Vi er i CD måske lidt bange for, at regeringspartiet, der ved valget fik en ganske pæn fremgang på ca. 20 pct., skal beruse sig for meget heri og glemme, at det egentlig var en fast styring af landets kurs, vælgerne ønskede. Med en stemmefremgang i mit parti på 175 pct. har vore vælgere fortalt os, hvad de ønsker vi skal gøre. Problemerne er de samme som dem, der dannede basis for augustforliget, nemlig stigende arbejdsløshed og stigende udlandsgæld, og begge disse ulemper skyldes svigtende dansk konkurrenceevne.

I 1976 lå procenterne for arbejdsløshed i Europa stort set således, at ud af 1.000 ar-

bejdstagere var der i Sverige 16 arbejdsløse, i Østrig 20, i Vesttyskland 46, i Holland 53, i Frankrig 54, i England 58 og i Italien 60. Så tager vi et ordentligt spring til Danmark med 107 pr. 1.000 arbejdstagere, og kun Irland overgår os med 124. Det mener jeg ikke at vi kan være bekendt. Vi har ganske simpelt ikke været dygtige nok.

Den svigtende danske konkurrenceevne skal altså forbedres, og det er i øvrigt noget, næsten alle i dette ting er enige om. En effektiv omkostningspolitik er nødvendig. Der skal holdes igen på omkostningsforløbet, og der skal ingen yderligere byrder lægges på erhvervslivet. Tværtimod skal erhvervslivets byrder lettes, hvis arbejdspladsernes antal skal forøges.

Problemerne vedrørende beskæftigelsen kan stort set henføres til tre grupper. Den første gruppe er de langtidsarbejdsledige – og dem har vi efterhånden en del af – den anden gruppe er kvinderne, og den tredje gruppe er de unge arbejdsledige, men det siger naturligvis sig selv, at disse tre grupper griber ind i hinanden og er repræsenterede i hinanden.

Den forespørgsel, som centrum-demokraterne i dag stiller til statsministeren, omhandler i denne omgang – og jeg vil meget gerne gentage: i denne omgang – fordelingen af arbejdsmængden på antallet af arbejdstagere. Det er ikke vor mening her at komme særlig meget ind på egne forslag.

Det kunne være ret enkelt at sige: ned med arbejdstiden, og brug så understøttelserne til erhvervsstøtte, men det er altså en vej, der er fuld af problemer, og erhvervslivet har da også en smule stolthed og ønsker ikke alt for mange subsidier. Denne vej ville medføre øget valutaforbrug til investering i produktionsmidler, uden at produktionen af den grund blev større. Når arbejdskraft derimod sættes ind på felter, der er energibesparende eller importbesparende, så er der mere hold på tingene. I det hele taget alt hvad der sparer import og øger eksport, for at sige det meget populært.

Også spørgsmål som frivilligt deltidsarbejde og førtidspensionering bør der føres diskussion om.

Man bør også sikre sig, at den gruppe, som har store problemer i dag, nemlig kvinderne, sikres ret til kun at have halvdagsarbejde, hvis de ønsker det, eller deltidsarbejde, uden at de derved fortaber fordele eller rettigheder i forhold til heltidsbeskæftigede.

[Lindinger.]

Kvinder med børn under 6–10 år, som foretrækker at forlade en arbejdsplads til fordel for pasningen af deres børn, skal som kompensation herfor have en rimelig erstatning for indtægtstab. Det vil afhjælpe en del af arbejdsløsheden, og det vil også reducere belægningen på vore børneinstitutioner, og endelig vil det ikke mindst betyde et venligere børnemiljø.

Der var engang – det kunne jeg have indledt med at sige ligesom H. C. Andersen – vi levede i et såkaldt statisk samfund, hvor det var sådan, at det, man én gang havde lært, stort set kunne række et liv igennem. Nu lever vi i en tid med en meget voldsom teknisk udvikling. Den satte især ind ved slutningen af anden verdenskrig, og der er ikke noget, der tyder på, at vi er færdige med den endnu.

Denne tekniske udvikling løber så hurtigt, at der vel i dag ikke er nogen mennesker, der kan leve et helt liv igennem på det, de lærte engang. Det vil i fremtiden blive nødvendigt med hyppig adgang til videreuddannelse og hyppig adgang til omskoling. De unge, som i dag går ind i en uddannelse, kan i gennemsnit regne med at skulle omskoles to gange, inden de når folkepensionsalderen. Det er noget, vi må indstille os på vil blive meget almindeligt i fremtiden.

Vi er så nøje forbundet med hinanden, at vi ikke kan klare vore fælles problemer uden en følelse af solidaritet og fællesskab. Det har noget med hele vores holdning at gøre, og vi kan ikke engang sige, at vi kan ordne alting gennem love, cirkulærer og bestemmelser.

Alle vegne, hvor mennesker færdes, alle vegne på arbejdspladser . . .

Formanden:

Taletiden er udløbet.

Lindinger (CD):

Er den? Har jeg ikke 20 minutter?

Formanden:

Nej, 10 minutter i denne omgang, 20 minutter i næste.

Lindinger (CD):

Det er meget beklageligt, så må jeg jo slutte. Jeg har fået forkert oplysning om taletiden, jeg fik at vide, at den var 20 minutter. Så må jeg slutte af uden at gå for tæt ind på de andre ting. Kan vi gøre det?

Formanden:

Taleren beslutter selv, hvornår han skal slutte, bare han slutter inden for taletidens rammer.

Lindinger (CD):

Jeg må springe en del konkrete forslag over i denne omgang og slutte med at sige, at vi som deltagere i et forlig, der tager sigte på effektivt at medvirke til løsning af beskæftigelsesproblemet og de andre problemer, der knytter sig hertil, vil sikre os den absolut nødvendige følgen op af alle foranstaltninger og indgreb, og ligeledes at de giver os en passende sikkerhed for, at det, vi har medvirket til, og som vi stadig loyalt medvirker til, også giver de ønskede og beregnede resultater.

Det var kun halvdelen af min tale.

Formanden:

Taletiden ved forespørgsler er 10 minutter til forespørgslens begrundelse, derefter 20 minutter for ordførerne. Det fremgår klart af forretningsordenen.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg vil allerførst takke for den forespørgsel, som her er fremkommet, for den giver os anledning til at drøfte mange sider af beskæftigelsesproblemet, eller vel i dag først og fremmest den side af problemet, som drejer sig om mulighederne for at fordele beskæftigelsen på en bedre måde. Det er nok tvivlsomt, om der kan komme noget direkte resultat ud af en forhandling som den, vi skal have her i folketinget i dag, men jeg tror alligevel, at den kan være nyttig.

Jeg vil gerne allerførst slå fast, at en egentlig bekæmpelse af arbejdsløsheden i virkeligheden kun kan ske gennem en forøgelse af produktionen og beskæftigelsen, en forøgelse, som ikke alene er tilstrækkelig til at opsuge den nuværende store ledighed, men som også kan holde takt med tilvæksten i arbejdsstyrken og stigningen i produktiviteten.

Det er, som jeg før har understreget, ikke et problem, som vi hurtigt og let kan løse alene her i Danmark. Der er en enorm international sammenhæng, det er vi nødt til at erkende. Så længe vi kun oplever et langsomt og tøvende opsving i udlandet, har vi ikke rigtig spillerum for en generel udvidelse f. eks. af købekraften, som kunne føre til stigende produktion og be-

[Statsministeren.]

skæftigelse. Alene hensynet til den i forvejen hårdt belastede betalingsbalance sætter jo meget snævre grænser for vores muligheder.

Vi benytter enhver lejlighed til i det internationale samarbejde, ikke mindst i EF, at understrege behovet for en mere ekspansiv økonomisk politik og til at pege på det ansvar, der påhviler os alle, ikke mindst de økonomisk og valutarisk stærke lande. Men vi må altså indstille os på, at frygten for inflation spiller så stor en rolle i disse lande, at udviklingen i retning af fornyet fremgang kun vil komme til at gå langsomt. Derfor må vi desværre regne med, at udviklingen mod en højere beskæftigelse ikke rigtig kan foregå i det tempo, som vi gerne så det.

På den baggrund mener jeg at det er rigtigt og naturligt, at vi undersøger alle muligheder for at begrænse skadelige virkninger for de mennesker, som rammes af arbejdsløsheden. En af de fremgangsmåder, der naturligt kan komme ind i billedet, er en fordeling af beskæftigelsen, hvad der jo også er baggrunden for forespørgslen her i dag. Det er også det, der er kommet til udtryk i en række af augustforligets punkter. Det er derfor rimeligt, at vi viser solidaritet med de ledige, en solidaritet, der kan ligge i, at man strækker den forhåndenværende beskæftigelse mest muligt.

Men vi skal ikke gøre os alt for store illusioner om, hvor langt vi kan nå ad den vej. Vi kan ikke fjerne en arbejdsløshed på 150.000 mennesker ved at fordele beskæftigelsen, men vi kan hjælpe nogle af de 150.000 i arbejde, og det er værd at tage med som et supplement til de andre ting, vi kan og skal gøre.

Vi må gøre os helt klart, at der er andre forholdsregler, som betyder mere for beskæftigelsen end de fordelingsmæssige. Det gælder først og fremmest den stabilisering af den økonomiske udvikling, altså i priser og omkostninger, som indgår som et helt centralt led i regeringens økonomiske politik.

Det gælder også den beskæftigelsesplan, som regeringen har udarbejdet og fremlagt, og hvoraf vi fik den første del gennemført her i foråret. Den anden del er ganske omfattende, og vi er naturligvis klar over, at vi får mange problemer med at få den nødvendige tilslutning hertil i folketinget, men vi håber, at det vil være muligt.

Det er en ganske omfattende plan, som fortsætter den politik, der blev vedtaget i februar,

som vil realisere regeringens energipolitik, som vil lægge op til, at der skal bygges flere boliger, og som også vil have en bedre offentlig service, hvilket vel ikke mindst kan betyde, at der kan beskæftiges flere kvinder i visse dele af den offentlige sektor. Der er endvidere spørgsmålet om en yderligere udbygning af erhvervsstøttende foranstaltninger. Det er spørgsmålet om en uddannelsespolitik, ikke mindst for EFG-uddannelserne, som kan gavne de unge. Det er vel også nogle af de samme tanker, som hr. Lindinger i sit oplæg her i dag var inde på.

Vi er helt på det rene med, at vi heller ikke igennem de resterende led i beskæftigelsesplanen kan regne med, at vi afskaffer arbejdsløsheden. Derfor vil vi stadig have brug for de muligheder, der ligger netop i en fordeling. Ja, selv tanken om sabbatår, så usikker denne tanke indtil videre er formuleret, kan være en tanke, der er værd at overveje. Man kunne jo sige det på den måde: det ene skal gøres, men det andet i retning af at sikre beskæftigelsen må ikke forsømmes.

På ét punkt er vi meget nær ved et egentligt resultat. Vi kan regne med, at folketinget meget snart åbner adgang for de 55-60-årige til under visse betingelser at opnå førtidspensionering. Det er en rimelig og fornuftig foranstaltning at sørge for, at mennesker får mulighed for at give plads for andre på arbejdsmarkedet gennem adgang til en tidligere pensionering.

Der ligger givetvis også visse muligheder i en begrænsning af anvendelsen af overarbejde og i en udvidet adgang til deltidsarbejde. Her kan jeg sige mere konkret, at for det private arbejdsmarked gælder det, at forholdene er af en så varierende karakter, at problemet bedst reguleres gennem aftaler mellem organisationerne eller gennem individuelle aftaler. Vi har imidlertid det indtryk, at det er et spørgsmål, man i høj grad er opmærksom på ude på arbejdsmarkedet. Der føres således løbende lokale forhandlinger og sluttes stadig lokale aftaler om regulering af overarbejdet med det formål at skaffe arbejde til flere.

I den offentlige sektor har man på forskellig måde søgt at tilgodese disse hensyn. Som eksempel kan jeg nævne, at der inden for post- og telegrafvæsenet, også for DSB, på finansloven for 1977-78 er sket en konvertering af bevillinger til overarbejdsbetaling til ca. 300 nye stillinger. Der er også ved forhandling med tjenestemandorganisationerne fastsat bestemmel-

[Statsministeren.]

ser om begrænsning af overarbejde og afspadsering i stedet for betaling. I overenskomsten med AC er der indeholdt begrænsninger i overarbejdet for lærerpersonalet ved gymnasier og ved seminarier.

Det vil også være tingets medlemmer bekendt, at der er ført forhandlinger om afskaffelse af overarbejde for hospitalslægerne. Det lykkedes desværre ikke at få med i overenskomstforslaget, men jeg har forstået, at både Amtrådsforeningen og lægerne er indstillet på at genoptage forhandlingerne for at finde frem til en løsning af problemet.

Den 21. januar i år udsendte finansministeriet et cirkulære vedrørende deltidsbeskæftigelse af ansatte i staten, i folkeskolen og folkekirken. Formålet var også her at lette adgangen for statsansatte til at opnå deltidsbeskæftigelse mod tilsvarende lønreduktion. Der blev i den forbindelse truffet aftale med de kommunale organisationer om, at man i kommunerne følger tilsvarende retningslinjer.

Cirkulæreskrivelsen omfatter både de tjenestemandsansatte og de overenskomstansatte, i hvis overenskomster der findes hjemmel til deltidsarbejde. Der pålægges den enkelte styrelse en pligt til at imødekomme ansøgninger om deltidsbeskæftigelse, medmindre vægtige grunde taler imod det, og også til at begrunde et eventuelt afslag. Cirkulæreskrivelsen åbner også en mulighed for oprettelse af deltidsstillinger, således at det uanset stillingsloftet f. eks. er muligt for 3 ansatte at dele to fuldtidsstillinger.

I cirkulæreskrivelsen fremhæves det også, at deltidsansatte skal have samme advancementsmulighed som fuldtidsbeskæftigede, ligesom opmærksomheden henledes på, at også overordnede stillinger kan besættes med deltidsbeskæftigede.

For at udvide cirkulæreskrivelsens anvendelsesområde har finansministeriet ved de overenskomstforhandlinger, der er i gang, stillet krav om, at der i de overenskomster, hvor der ikke findes hjemmel til deltidsbeskæftigelse, bør indføres en sådan hjemmel i overenskomsterne. I hvilket omfang det vil lykkes, er endnu uklart. Forhandlingerne om fornyelsen af størstedelen af de berørte overenskomster er endnu ikke kommet rigtig i gang, men det kan tilføjes, at der med AC er opnået enighed om at skabe en positiv hjemmel for deltidsbeskæftigede i alle

de forhandlingsområder, som AC har med at gøre. Men altså desværre bortset fra lægerne.

På denne baggrund mener jeg at kunne fastslå, at der for offentligt ansatte allerede er gjort, hvad der er muligt for at udvirke en hensigtsmæssig fordeling af beskæftigelsen gennem udvidet adgang til deltidsbeskæftigelse. Men igen: det vigtigste, der skal gøres for at få arbejde i gang og få de arbejdsløse i arbejde, er, at det offentlige er indstillet på at hjælpe til med at få nye arbejdspladser ikke blot ved fordeling, men også ved at tilvejebringe økonomiske muligheder for, at der kan findes flere arbejdspladser i den offentlige sektor. Men derudover er det også et spørgsmål om det internationale samarbejde, således som jeg har redegjort for.

Ordføreren for forespørgerne (*Lindinger*) (CD):

Før jeg gik ind i dette høje ting, havde jeg allerede fået at vide, at talletiden ville blive et stort problem. I denne omgang har jeg altså 20 minutter, som jeg ikke agter at bruge fuldt ud, så sådan bliver der balance i tingene.

Jeg har derimod ikke noget at indvende imod, at tingene falder lidt anderledes ud, end det er sædvanligt herinde i tinget. Jeg er gået ind for personligt at bekæmpe arbejdsløsheden på, hvad jeg kalder utraditionel vis, og det finder jeg da yderst passende at man kan starte her fra folketingets talerstol.

Jeg var kommet så langt i mit første indlæg, som jeg altså troede jeg havde 20 minutter til, at jeg skulle til at tale om de unge og var faktisk så småt begyndt på det. For de unges vedkommende har det jo desværre vist sig, at der er størst arbejdsløshed blandt dem, som er ringest uddannet. Det er noget, man bør have i mente, og det bør der gøres noget ved, for det er trods alt bedre at give støtte til en eventuel efteruddannelse end at yde arbejdsløshedsunderstøttelse. Mange unge kvinder ville kunne få en læretid på et års tid – man kunne stille det op sådan, at det nærmest var kontraktligt – i huset, en gavnlige og efter min mening kompetencegivende uddannelse til adskillige formål, bl. a. også til selv at være husmoder. Det kunne i visse tilfælde også aflaste børneinstitutionerne, i lighed med hvad jeg sagde før om de gifte kvinder, som kunne gå på deltidsarbejde og halvdagsarbejde mod at passe deres børn og få kompensation herfor. Men det ligger jo bare

[Lindinger.]

sådan, at i henhold til gældende lov er der ikke fradrag for udgifterne til en person, der arbejder i huset – jeg skal sandelig nok være mig for at kalde det tyende, det har jeg ikke noget ønske om, for for mig er det et spørgsmål om en god uddannelse. Den mand, der får en kone, der har været et år i huset, er ikke ringe stillet, og det kan jo i øvrigt også aflaste ham lidt! Det er jo sådan, at mange unge piger faktisk går glip af en uddannelse, der af nogle er noget højere værdsat end af andre, og i stedet for må gå arbejdsløse, men her kunne man altså lave en lovændring, som tillod, at udgiften til hushjælp var fradragsberettiget efter visse nærmere regler. Jeg finder det sådan set lidt forkert, at den, der benytter hushjælp i dag, skal betale skat to gange: først betaler man skat af sin indtægt, og så betaler man for en hushjælp, og det er der jo mange, der gør – der er også nogle af hushjælperne, der arbejder det, jeg kalder sort, men i hvert fald skal det, der tjenes, officielt opgives, og det kan en ung pige, der er i huset, i hvert fald ikke slippe for. Jeg tror, det ville være gavnligt, hvis man tænkte lidt på at få mange, mange tusind unge piger væk fra den store arbejdsløse gruppe og ind at lære noget gavnligt.

Jeg vil også med en vis forsigtighed, særlig med henblik på at undgå driftsforstyrrelser, udtale, at man godt kan se med stor sympati på SFs forslag om overarbejde. Det er i og for sig interessant at se et sådant forslag fra SF, og jeg synes, det er vidunderlig realistisk, men jeg kan da godt se – og det tror jeg også SF ligesom antyder i begrundelsen – at der er problemer forbundet med det: man kan ikke sådan lige pludselig sætte andre ind. Men det er alligevel en interessant ting og kunne sikkert, hvis man kan få det gjort helt rigtigt, være yderst gavnligt for landet, altså hvis man kunne lade i hvert fald en del overarbejde gå over til almindelig beskæftigelse, så flere kunne komme i gang.

Det er jo desværre sådan, at når vi lovgiver for en gruppe, i det håb at det gavner denne gruppe vældig meget, er det ofte sådan, at det nærmest går ud over den. Jeg tænker på, hvordan det er gået f. eks. kontorlærlingeuddannelsen. Man lavede nogle love, der skulle beskytte dem mod udbytning fra disse forfærdelige erhvervschfer og et system, så læretiden i stedet for disse 3½ eller 4 år skulle ned på 2½ år. Det kunne endda gå, men ud af denne tid skal

eleven først gå 10 uger i skole og så 2 gange 20 uger, så er vi oppe på 50 uger, og så 1 gange 2, det er 52 uger. Når vi fordeler dem, bliver det væsentligt mere end et år, for der er jo også sommerferie og andet. Så når man får en lærling, ser man måske lidt til ham i et års tid mod at give ham en 2½ års uddannelse. Det er der jo ingen arbejdsgivere, der er særlig interesseret i, og når man laver den slags love, ødelægger man det faktisk for de unge. I dag tager erhvervslivet de lærlinge, der er lidt ældre, og som har en erhvervsfaglig uddannelse. Dem giver de så to år ved kontoret, for det lærer de unge mere ved, og det har arbejdsgiveren trods alt en lille bitte smule mere glæde af.

Noget lignende gælder, når man laver lovgivning f. eks. for hyrevogne. Jeg kan ikke sidde i en taxa i denne tid uden at få at vide, hvor mange hyrevogne der mangler i København – jeg tror, det er 1.500, man stikker mig ud – og samtidig er der da ingen tvivl om, at der er nogle, der nyder godt af lovgivningen, for ellers ville det jo ikke være sådan. Man mærker faktisk mange steder, at der er mangel på arbejde, hvor man ikke kan få den arbejdskraft, man skal have.

Der er svagheder i enhver lovgivning, og det må være noget, som må ligge regeringen stærkt på sinde at tænke på, at lovgivningen specielt i denne tid tager sigte på at bringe beskæftigelse i gang og i hvert fald ikke lukker af for den, som man ofte må konstatere i praksis.

Det er vist gået op for mange i dette land, at man meget let kan ødelægge de arbejdspladser, som er tilbage, ved strejker o. lign. Som en meget stor tilhænger af strejkeret vil jeg gerne sige, at forudsætningen for vort demokrati, hvis det skal være sundt, må være, at indgåede aftaler overholdes, og dette gælder sandelig også, såfremt man ikke kan opnå en forbedring ved fredelige forhandlinger eller voldgift.

Jeg hørte med interesse på, hvad statsministeren sagde, og jeg vil give statsministeren ret i, at med hensyn til den offentlige sektor har man fra regeringens side gjort en hel del og måske også, som statsministeren udtrykker det, næsten alt hvad der er muligt. Det tror jeg er rigtigt, men vægten bør lægges på erhvervslivet. Det er trods alt den beskæftigelse, der er af den art, at der samtidig opnås besparelser på import og eventuelt forøgelse af eksport, der i dag er af størst værdi for samfundet, fordi den samtidig nedbringer vores skrækkelige valutaunderskud. Men alligevel er det da i

[Lindinger.]

høj grad at værdsætte, at man fra regeringens side gør alt for at bringe flest muligt i arbejde under en eller anden form, for vi skal jo gøre alt i dette interregnum, indtil vi kan nå at gøre det, der er det egentlige. Vor nylige devaluering på 3 pct, har ikke gjort det meget bedre, idet vores importudgifter nu vil stige, og så får man lidt mindre i lønningsposen, men vores eksport vil det gavne på lidt længere sigt.

CD håber, at regeringen på en tilfredsstillende måde vil lade os konstatere, om vi kan have tillid til, at regeringen bestandig hen ad vejen tager de fornødne initiativer. Det vil være gavnligt ikke alene for os, men også for de andre forligsparter, og det kan måske så overflødigsgøre flere og mere specifikke forespørgsler.

Auken (S):

Meget lidt tyder på, at den alvorlige beskæftigelsessituation vil blive mærkbart forbedret i år eller i de kommende 2-3 år, medmindre der gribes ind, og jeg behøver vel ikke at sige, at det ikke bare er her i landet, der skal gribes ind og gøres en indsats, men også i andre lande.

Jeg tror ikke, der er uenighed om dette synspunkt mellem forespørgerne og socialdemokratiet, og vi glæder os, også ud fra det indlæg som hr. Lindinger er kommet med i dag, til en mere fornuftig og grundig forhandling i forbindelse med den fremlægning af regeringens mere langsigtede beskæftigelsesplan, som statsministeren bebudede i sit svar på forespørgslen, og som jo vil blive formet ud fra de principper og synspunkter, der er indeholdt i den mere langsigtede del af arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan.

Jeg sagde som det første, at udsigterne for de kommende år ikke er lyse. Man kan vel endda sige det så stærkt, at der helt op til 1980 eller længere vil være ca. 100.000 eller flere ledige selv under meget optimistiske økonomiske forudsætninger, og meget tyder på, at det kan være vanskeligt, næsten uanset hvilken økonomisk politik der føres, på grund af de internationale konjunkturer at fastholde disse forudsætninger.

Det, der er farligt i dette perspektiv, er jo selvfølgelig, at arbejdsløsheden fra at være et alvorligt samfundsproblem for de mennesker, der rammes af den, og et samfundsøkonomisk

tab i en kortere periode kan udvikle sig til at blive et langtidsfænomen. Vi ved, begrundet i de erfaringer, vi har haft i mellemkrigstiden og andre tidligere krisesituationer, hvor alvorlige skadevirkninger det vil få, hvis arbejdsløsheden bliver et langtidsfænomen. Vi ved, at der består en fare for, at vores arbejdsmarked i stedet for at være et marked, hvor alle grupper havde mulighed for at gøre sig gældende, kan blive opdelt i en gruppe af stærke lønmodtagere, lønmodtagere med ressourcer, uddannelse, der har beskæftigelse, og et svagere hold på arbejdsmarkedet, som ingen muligheder har for at komme i arbejde eller i hvert fald har meget vanskeligt ved at blive beskæftiget.

Det er indlysende, at set ud fra socialdemokratiets og jeg tror de fleste andre partiers synsvinkel vil en sådan opdeling i et A-hold og et B-hold på arbejdsmarkedet være meget negativ, navnlig når vi ved, at en række af de grupper, som vil være på B-holdet i arbejdsmarkedet, vil være de i forvejen vanskeligt stillede grupper. Det vil være de unge, det vil være de ældre på arbejdsmarkedet, det vil være dem uden uddannelsesmæssige forudsætninger, det vil i meget høj grad i vort nuværende arbejdsmarked være kvinderne, og det vil være de handicappede, både de fysisk og de psykisk handicappede, som vi kan frygte vil blive skubbet ud. Hele det perspektiv, der eksempelvis ligger i vores socialpolitik, ville dermed blive vanskeliggjort for ikke at sige umuliggjort.

Derfor er det nødvendigt med en samlet beskæftigelsesstrategi både her i landet og på internationalt plan, der ikke vælger en patentløsning af den ene eller den anden slags, men som angriber problemerne over en meget bred front.

Jeg sagde til indledning, at det internationale arbejde er meget vigtigt. Jeg skal kun i den forbindelse understrege det, som også statsministeren sagde om værdien af, at de stærke lande, der har forudsætninger for at sætte et økonomisk opsving i gang, påtager sig den dertil knyttede forpligtelse til at gå i forvejen med hensyn til at sikre et stabilt økonomisk opsving. Det er jo ikke overraskende, at vi i den forbindelse tænker på De Forenede Stater, på Japan, på Den tyske Forbundsrepublik og andre lande i en tilsvarende økonomisk situation og udpeger dem, som man siger lidt mere jargonagtigt som lokomotiver for det opsving, der skal ske.

[Auken.]

Vi vil gerne i den forbindelse understrege nødvendigheden af, at der igen sker en omlægning af de målsætninger, de forudsætninger, der er indeholdt i den økonomiske politik i disse lande, således at beskæftigelseshensynet kommer til at veje tungere til ved udformningen af den økonomiske politik.

Jeg vil gerne sige, at det i den forbindelse er interessant, at man både i det økonomiske råds formandskabs analyser og andre steder understreger, hvordan den økonomiske verdenskrise blev igangsat, længe før oliekrisen brød ud, og blev forstærket af oliekrisen som følge af, at man skiftede kurs i den økonomiske politik i en række toneangivende lande allerede tidligt i 1973.

Et synspunkt, som også ved denne lejlighed bør gentages, er selvfølgelig at advare mod at tro, at alle lande har en mulighed for at eksportfinansiere et opsving og en genskabelse af den fulde beskæftigelse. Følgen af en sådan politik, hvor man er tilbageholdende på hjemligt plan og prøver at eksportere sig ud af vanskelighederne, kan jo nemt blive en gentagelse om end i en lidt anden skikkelse af 1930ernes katastrofale tendens til at eksportere sine problemer til nabolandene.

Men når dette er sagt om det internationale aspekt, er det lige så vigtigt at fastholde den nationale forpligtelse. Der kan man populært sagt iværksætte to forskellige slags foranstaltninger, og vi i socialdemokratiet er tilhængere af, at man gør noget på begge fronter. Det ene felt er det, som forespørgerne i dag trækker frem, nemlig spørgsmålet om en mere hensigtsmæssig fordeling af det forhåndenværende arbejde i samfundet. Det er i virkeligheden en måde at tænke på, hvordan man konstruktivt kan begrænse udbuddet af arbejdskraft, således at man sikrer, at de, som især har lyst, interesse og vilje til at arbejde, også sikres dette arbejde, og at ingen skal føle sig overflødig i vores samfund.

Men der er selvsagt også den anden mulighed, nemlig at stimulere efterspørgslen efter arbejdskraft, altså fremme produktion og beskæftigelse, forbedring af serviceniveauet her i landet, og det er klart, at det for os at se er den mest tilfredsstillende løsning på arbejdsløshedsproblemet især at satse på at stimulere efterspørgslen efter menneskelig arbejdskraft.

Men man må i den forbindelse ikke overse, at vi i Danmark har snævre muligheder for at

udvide efterspørgslen med det betalingsbalanceproblem, som vi også havde før krisen, men som er blevet forværret under den økonomiske krise, og som realistisk bedømt giver os begrænsede muligheder for virkelig at gøre en indsats. Vi må respektere dette hensyn, også når vi tilrettelægger vores beskæftigelsespolitik.

Alligevel har vi i arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan peget på en række forhold, som efter vores mening hører med. Jeg kan bare stikordsmæssigt nævne: en mere aktiv erhvervs politik med henblik på stimulering af produktudvikling, forskning, salgsarbejde, eksportarbejde, også med inddragelse af risikovillig offentlig kapital.

Vi peger også i den forbindelse på de perspektiver af beskæftigelsesmæssig art, der ligger i en større forædlingsgrad inden for dansk produktion, f. eks. inden for landbrug og fiskeri; gennem en større forarbejdningsgrad her i landet kan der skabes mange arbejdspladser.

Det er også vigtigt, at vi udnytter de muligheder, der ligger i en mere aktiv energipolitik, i besparelser på energiområdet, i opdyrkningen og udformningen af udnyttelsen af alternative energikilder, i en bedre udnyttelse igennem opbygning af kraftvarmeforsyning osv., at vi sikrer både dette, at vi skaber arbejdspladser, og at vi får en varig forbedring af vores betalingsbalance og mindsker afhængigheden af importeret energi, noget, som også er vigtige målsætninger, og som hører naturligt hjemme i en mere langsigtet beskæftigelsespolitik.

Vi peger også i vores plan på miljøpolitik, genbrug, alternative produktioner; vi peger på værdien af at få byggeriet op på det niveau, som var fastlagt i boligforliget af 1974, og vi peger, selv om det går mod tidens strømninger, også på de perspektiver, der ligger i at sætte folk i gang med fornuftigt arbejde i stedet for at udbetale folk understøttelse, eksempelvis ved på udvalgte områder inden for det offentlige at udvide serviceniveauet, måske også med den virkning, at vi på længere sigt får mulighed for at gennemføre fornuftige besparelser. Også den private servicesektor hører med i denne forbindelse.

Alle disse ting kan og bør vi gøre og har vi mulighed for at gøre inden for de samfundsøkonomiske rammer, der, som jeg sagde det til indledning, er meget snævre på grund af vores betalingsbalancevanskeligheder. Men man må blankt erkende, at hverken det internationale opsving eller en sådan politik, der stimulerer

[Auken.]

den nationale efterspørgsel efter arbejdskraft, i sig selv vil løse problemet, og derfor kommer den side, som forespørgerne her efterlyser, nemlig spørgsmålet om begrænsning af udbuddet af arbejdskraft, ind i samme forbindelse.

Der er mange, der lidt foragteligt i debatten taler om fordeling af fattigdom i den forbindelse. Man kunne med lige så stor ret – måske med endnu større – tale om fordeling af den ufattelige rigdom, som det danske samfund i lighed med andre lande råder over, som vi får mulighed for at udnytte på en mere konstruktiv måde ved at fordele arbejdet anderledes end den fordeling, som vi jo rent faktisk foretager i dag, og som består i, at næsten 2 mill. mennesker har arbejde, mange af dem har overarbejde, har nedslidende og nedbrydende arbejde, samtidig med at 140.000–150.000 mennesker, som gerne vil have arbejde, nægtes arbejde. Den form for fordeling af beskæftigelsen er i hvert fald ikke ideel.

Når jeg før sagde, at man kunne bruge dette på en konstruktiv måde, hænger det sammen med, at det jo ikke kan være forkert, at vi arbejder på at sanere overarbejdet i vores samfund. Jeg vil gerne i den forbindelse pege på, at det inden for den offentlige sektor er lykkedes at skaffe en række arbejdspladser frem gennem en bevidst sanering af overarbejdet, og i augustforliget var der en klar henstilling til arbejdsmarkedets parter om at gøre det samme på det private arbejdsmarked.

Også øgede muligheder for deltidsarbejde bør undersøges, og her er der jo sket ganske store fremskridt, som også understreget af statsministeren, inden for den offentlige sektor i forlængelse af den beslutning, der blev truffet i august sidste år.

Men også på pensionsområdet er der jo mulighed for en bedre fordeling end den, vi kender til i dag.

Lad mig i forlængelse af diskussionen omkring deltidsarbejde pege på det, som man har gennemført i Sverige, tilsyneladende med meget stor succes, om deltidsarbejde for mennesker over en vis alder, der har haft nedslidende arbejde, på frivillig grund kombineret med deltidspensionsmuligheder. Det er også en af de ting, vi i forbindelse med den kommende pensionsreform bør vurdere meget nøje, om det er noget, der kan bruges her i landet. Der indgår efterløns synspunkter og mange andre ting i denne diskussion.

Jeg vil også pege på en anden mulighed, nemlig dette at vi ikke blot nedsætter eksempelvis pensionsalderen eller ikke blot arbejder for at nedsætte den ugentlige arbejdstid eller forlænge ferien, men også prøver at bruge noget af den tid, som vi får mulighed for at bruge, til noget mere langsigtet, noget mere konstruktivt i forbindelse med udbygningen af mulighederne for uddannelser, miljøarbejder både på jobbet, i arbejdstiden, og uden for arbejdsituationen. Lad mig blot nævne, at den nye arbejdsmiljølov, som vi gennemførte sidste år, og som snart træder i kraft, netop har det som en forudsætning, at arbejdere og virksomhedsledelse i det daglige står for miljøarbejdet. Vi ved, der kræves megen uddannelse osv. for de mennesker, som direkte skal gøre dette arbejde. Var det ikke en idé at bruge en arbejdsløshedssituation som den, vi nu står i, til at undersøge alle de muligheder, der er for at gennemføre uddannelser o. lign. inden for arbejdstiden både inden for og uden for virksomhedens rammer? Jeg tror, at meget ville være nået, hvis man kunne dreje eksempelvis tankegangen fra sabbatordninger over på disse mere jordnære, mere konkrete formål. Men selvfølgelig hører også arbejdstiden og ferieforlængelser med på noget længere sigt. På alle disse områder er der i arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan peget på ideer og løsninger, som vi må se nærmere på.

Jeg vil slutte med at sige, at der jo også er problemer forbundet med dette at fordele beskæftigelsen, som efter vores opfattelse altså kun kan være et led i en samlet strategi og måske endda kun et underordnet led. Der er problemer med, at en række af disse ting ikke afgøres af folketinget, ikke afgøres herinde, men afgøres i direkte aftaler på arbejdsmarkedet, og vi må have en interesse i, at det er arbejdsmarkedets parter, der i så vid udstrækning som muligt selv klarer disse problemer.

Der er også det problem, som har været aktualiseret under overenskomstforhandlingerne for nylig, og som vedrører arbejdstidsnedsættelse, ferieforlængelser osv. Hvis dette skal ske med fuld lønkomensation – og der er mange mennesker, som ikke kan give afkald på f. eks. 5 timers fortjeneste om dagen – ja, så kommer vi i den situation, at der samtidig med arbejdstidsnedsættelsen gennemføres en voldsom forøgelse af virksomhedernes omkostninger, og derved er vi med til at skabe yderligere problemer for beskæftigelsen.

[Auken.]

Jeg synes ikke, man skal skjule disse ting, de hører med. Mange mennesker tror, at man blot ved at nedsætte arbejdstiden løser problemerne; ja, det gør man kun rent teknisk, hvis ikke der gives fuld lønkompensation for det. Skal der gives fuld lønkompensation for det, vil det ikke have de virkninger, som man forestiller sig det skal have. Det er klart, at det må indiciere, at det vil tage ganske lang tid at trænge igennem også med dette aspekt, men det må ikke overses.

Der er også et særligt problem med den såkaldte sabbatornning, som umiddelbart er et spørgsmål, der må overvejes meget nøje, og det er, at denne sabbatornning jo kun fungerer, hvis den er selvfinansierende. Problemet er, om den skal være frivillig, om den skal være obligatorisk, hvad den skal bruges til, hvad der er meningen med den. Et af problemerne er, at hvis den skal være selvfinansierende, skal det, man skal have udbetalt undervejs, jo svare til arbejdsløshedsunderstøttelsen, og dér er problemet, at de mennesker, som har mulighed for at udnytte en sabbatornning tilfredsstillende og vil have interesse for den, vil have svært ved at kunne klare sig på dette økonomiske grundlag, hvorimod andre grupper måske helt vil afvise en sådan generelt indført sabbatornning. Men det er indlysende, at dette spørgsmål sammen med andre ideer må indgå i vores overvejelser som et led, måske et underordnet led, men trods alt et vigtigt led i en samlet strategi til at sikre beskæftigelsen.

Så vil jeg gerne slutte med at sige, at jeg synes, der er en fuldstændig meningsløs diskussion, som vi godt kunne bruge denne debat som anledning til at standse, i arbejdsløshedsdebatten. Det er den, der på næsten religiøs måde føres mellem dem, som mener, at problemerne kun klares ved at øge produktionen, og dem, der mener, at vi ikke har mulighed for at øge produktionen og derfor kun skal fordele det eksisterende arbejde.

Jeg vil vove at påstå, at vores arbejdsløshedsproblem i de kommende 10 år bliver så alvorligt, at ingen mulighed hverken for øget produktion eller for en mere hensigtsmæssig fordeling af beskæftigelsen skal lades uudsøgt, hvis vi overhovedet skal have en mulighed for at nå frem til den situation, som jeg tror alle uanset politisk overbevisning ønsker vi skal nå frem til, nemlig at alle, der ønsker at få arbejde, også kan få det.

Lawaetz (FP):

Jeg var lidt ked af det i formiddags, da hr. Auken brugte udtrykket tidsspilde om arbejdet her. Det kan jeg ikke gå med til, for enhver kan jo komme til at sige noget fornuftigt indimellem. Efter 34 timers forhandlinger herinde om mæglingforslaget fik vi ros af hr. Auken, og det var jeg glad for.

Det er klart, at der er visse ting, vi kan blive enige om, men vel nok flere, som vi ser helt anderledes på. Ét er vi enige om, og det er, at det største af alle problemer i dag er arbejdsløsheden. Det er set med mine øjne et større menneskeligt end økonomisk problem, men for landet er det et stort økonomisk problem. Det er derfor ikke underligt, at faktisk alle partier spekulerer på løsninger af forskellig art, beklageligvis alt for meget ud fra partipolitiske synspunkter fremfor samfundsmæssige.

Der mangler ikke ideer og forslag, de har blot ikke hjulpet. Jeg kan måske også udtale en lille skuffelse over, at hr. Lindinger, der har lovet sine vælgere næsten at afskaffe arbejdsløsheden, endnu ikke har flere konstruktive forslag. For det er egentlig forfærdeligt, at forskellige prognoser, som sidst hr. Auken nævnte det, går ud på, at problemet ikke kan løses i overskuelig fremtid, at vi simpelt hen må lære at leve med en stor arbejdsløshed. Nogle af de dårlige forslag går vel nok ud på netop nu at indføre kortere arbejdstid, førtidspensionering og organiseret deltidsbeskæftigelse, bortset fra at jeg må give statsministeren ret i, at organiseret deltidsbeskæftigelse og bekæmpelse af overflødig overarbejde kan være fornuftigt i det offentlige.

Men ellers er det som så meget andet en teori, for prøv at foreslå, som vi også har været inde på, en nedsættelse af arbejdstiden til f. eks. 36 timer uden lønkompensation. Det ville betyde 10 pct.s nedgang i løn, og det er simpelt hen en umulighed: man ville hurtigt se, hvor solidariteten var henne. Ideer i den retning er kun et udtryk, vi ikke må bruge, nemlig at dele fattigdommen.

Inden man kommer for godt i gang – må jeg også følge det op, der er sagt tidligere – må vi slå fast, at spørgsmål om nedsat arbejdstid og deltid i det store og hele er organisationsspørgsmål, og jeg vil ikke netop nu efter mæglingforslagets behandling anbefale, at folketinget blander sig mere i arbejdsmarkedets forhold.

Det er en utopi, men dersom vi i stedet for

[Lawaetz.]

nedsettelse af arbejdstiden alle sammen midlertidigt arbejdede 42 timer for den samme betaling, ville vi producere 5 pct. mere for den samme pris. Vi ville blive mere konkurrencedygtige og dermed få flere i arbejde. Vi ville simpelt hen kunne overvinde krisen på denne måde.

Selv om det er ubehageligt, må vi nok bruge lidt tid til at analysere årsagerne til den store arbejdsløshed. Det er nemt at sige, årsagen er de svigtende konjunkturer uden for Danmark, oliekrisen osv.; disse faktorer er naturligvis medvirkende, men det er først og fremmest fejl begået af os selv. Vi er et dygtigt lille land, hvor folk har en god uddannelse, men vi har ikke kendt vor besøgstid. Vi har ikke rustet os til en krise. Vi har bløjet troet på, at de glade 1960'ere ville fortsætte, har bevilget os selv større indtægter, forhøjet skatterne og brugt pengene i den anden ende, så vi nu sidder i suppedasen. Skal vi rette på fejlene, må vi se nogle af de vigtigste årsager i øjnene.

LO har, mere eller mindre støttet af socialdemokratiet, ført en forkert politik ved i de gode tider uhæmmet at forlange løs, kræve mere og mere uden at skele til, at denne, må jeg sige konservative form for fagforeningspolitik har savet den gren over, man selv sad på. Det er meget godt, man siger, man har bremset lidt på det sidste og i 1976 er kommet ned på en lønstigning på 11,6 pct., men statistisk set over den sidste 10-årige periode har vi den største lønstigning i Europa, og det betyder ganske enkelt, at vi ikke kan konkurrere. Vi har et alt for højt renteniveau, som vi er nødt til at beholde af skræk for, at milliardlån i udlandet skal blive konverteret til det danske lånemarked. Den høje løn, den høje rente og det høje omkostningsniveau har medført, at sunde danske firmaer laver filialer i udlandet, og at pengestærke udenlandske firmaer ikke tør slå sig ned her.

Vi har gennem en række restriktioner, pris-kontrol, avancebegrænsning osv. taget pippet fra initiativrige folk, der på disse betingelser ikke tør eller har lyst til at investere, så vore investeringer i erhvervslivet simpelt hen er kommet til at halve bagefter. Vi har delvis ødelagt de for samfundet grundlæggende bygge- og anlægsvirksomheder gennem en evigt skiftende politik, en planøkonomi, der har ført til dyre boliger, hvilket man så kompenserer med øgede

tilskud i den anden ende. Den politiske dobbeltmoral: kæmpekrav til indtjening, større skattebyrder og flere tilskud til alt mellem himmel og jord, giver resultater, som vi kender alt for godt. Der er nok en naturlov, der siger, at arbejde skaber mere arbejde og arbejdsløshed skaber yderligere arbejdsløshed. Der er nok en anden naturlov, der siger, at større fortjeneste skaber mere arbejde. Men vi har gjort fortjeneste eller overskud til noget odigt, har brugt ordet profit i nedsættende betydning. Vi må se i øjnene, at i dag er næsten 85 pct. af befolkningen lønmodtagere henholdsvis på det private arbejdsmarked og i det offentlige. De sidste 15 pct., der må tage den virkelige risiko, har vi mishandlet, så deres indtægtsstigning ikke har kunnet følge med, og det har igen betydet, at der ikke har været tilstrækkelig dækning for investering, forskning og markedsføring, en af årsagerne til vores vanskeligheder.

Desværre må vi nok slå fast, at de forskellige lapperier, der foreslås og delvis gennemføres, slet ikke kan klare situationen. Man taler så meget om nytænkning, men hvor er den, og hvor er resultaterne indtil nu? Det er nok kun fremskridtspartiet, der står for en virkelig nytænkning.

Der er noget om det, hr. Svend Andersen (Rosk. a.) sagde under finanslovdebatten, nemlig at der er tre slags politik, den, der føres af fremskridtspartiet, af kommunisterne og af alle de andre. Jeg skal ikke trætte med vore grundideer: lønforhøjelse gennem skattenedsættelse skabt gennem besparelser i den offentlige sektor og afskaffelse af en masse overflødig, men det er vel egentlig mere på sin plads end nogen side at tænke en lille smule i de baner: besparelser, der øger konkurrencedygtigheden. Før eller senere vil man blive tvunget til at gå ind på nogle af disse ideer, hvis man ikke vil acceptere den sørgelige langtidsprognose, at vi fortsat skal leve med en kæmpearbejdsløshed.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at fremføre nogle forslag, som måske kunne give anledning til nytænkning eller i det mindste overvejelser også for andre:

Sæt en øjeblikkelig bremse på flere love, der belaster erhvervslivet. Giv erhvervslivet arbejdsro for en tid og sikkerhed for, at der ikke hele tiden kommer nye påbud. Giv navnlig de mindre virksomheder, som vi i virkeligheden lever af, gunstige betingelser, lyst til at ansætte folk, f. eks. ved at fjerne sygelønsordningen og

[Lawaetz.]

føre den over til staten. Fjern nogle af de blokeringer – det sidste nye fine udtryk – skabt af kontrollove og fagforbundenes magt til at styre samfundet. Så kan vi få en større fleksibilitet, hvilket er meget vigtigt, mellem fag og faggrænser. Gør boligmarkedet friere, så konkurrencen kan skabe billigere boliger. Lad folk lave ejerlejligheder – det giver arbejde – så mange som de vil, indtil de konkurrerer sig ihjel, så skal priserne nok falde af sig selv. En ejerlejlighed er samfundsmæssigt noget, der er lige så sundt som eget hus. Skab lettelse for generationsskiftet, så de yngre kan komme ud og øge produktionen.

Større beskæftigelse er kodeordet, og den skabes kun og kun på længere sigt gennem øget konkurrenceevne. Man er også bange for at sætte ting i gang og øge købeevnen af skræk for stigende import, men det er da ligetil, at kan vi igen konkurrere på eksportmarkedet, kan vi også konkurrere mod import.

Vi er nogenlunde enige om, som andre har sagt, at ungdomsarbejdsløsheden hænger nært sammen med den samlede arbejdsløshed. Alligevel er vi vel enige om, at vi skaber samfundstabere på stribe, netop når de stakkels unge mennesker kommer lige fra skolen ud i arbejdsløshed.

Under et heldagsmøde på Marienborg i forårs hørte jeg på stribevis af sikkert meget velmente forslag om forlænget uddannelse, højskoler og et nyt begreb, produktionscentre, hvor ungdommen skulle kombinere videreuddannelse med nyttig produktion. Hvordan denne produktion skulle indpasses i det private arbejdsmarked, var der ingen der havde tænkt over. Men et sådant produktionscenter i hver by var selvfølgelig en blød overgang til socialisering og statsdrift.

Det, der chokerede mig mest, var de meget små antal, som de velmenende mennesker arbejdede med. F. eks. kunne Flakkebjerg indrettes og ombygges, så der kunne være 80 unge, andre steder kunne der være 100. Det er jo tal, der er så latterligt små, at de ingen problemer løser.

Når man tillod sig enkelte realistiske forslag, fik man intet svar, fordi man bevægede sig bare lidt væk fra den traditionelle politiske tankegang. Jeg ved, at det af de fleste vil blive totalt misforstået, for man vil misforstå hensigten, men lad mig alligevel nævne, at voksenalderen arbejdsmæssigt burde hæves til 19 år,

fordi de unge nu går i skole, til de er mindst 16 år og ofte 17 år, og med den korte indlærings-tid, som ungarbejderne på denne måde har, er det særlig svært for de 18-årige at komme i arbejde i dag til 29 kr. i timen. Dermed ikke være sagt, at det er for stor en lavløn, men med det lønbestemte tillæg på 19,5 pct. er det en for stor omkostning for erhvervene, der skal tage dem.

Men det er jo desværre typisk for vort arbejde, at vi med stor iver og stor uenighed diskuterer beregninger for den forventede lønudvikling, men at kun få fra talerstolen har nævnt, at for hver krone, lønnen stiger, betyder det en omkostningsstigning på 1,19 kr. Det har ikke interesseret det høje ting.

Med dispensation fra sædvanlige lønregler kunne man få tusinder af unge i arbejde, og bare et halvt år i praktisk arbejde ville være langt sundere rent menneskeligt og udviklingsmæssigt for dem end at gå arbejdsløse eller fortsætte en skolegang, de er trætte af eller uegnede til.

Man talte på Marienborg om meningsfyldt beskæftigelse. Den mest meningsfyldte beskæftigelse er og bliver simpelt hen at lave nyttigt arbejde sammen med andre mennesker, og det lød da heldigvis ret enstemmigt fra specialisterne, at de fleste gerne vil arbejde.

Af Danmarks 30.000 landbrug kunne sikkert hvert tredje finde anvendelse for et ungt menneske. Mange ældre landmænd er ved at pukke sig ihjel og har aldrig fri. Produktionen ville stige, og som Jeppe Aakjær sagde: man skal klø grisen bag ørerne, så trives den bedre, men man har ikke tid, og man har heller ikke råd til at klø den bag ørerne til 34 kr. i timen.

Andre 10.000 kunne man som omtalt på anden måde anbringe ved husligt arbejde; resultatet ville blive, at man senere fik bedre husmødre.

Håndværket og den mindre industri kunne med stor lethed bruge 10.000. Men alt det kræver nytænkning, og det vil blive bremsset af tanken om dette frygtelige, at disse unge kunne blive delvis produktive og dermed kunne risikere at give arbejdsgiveren en øget profit. Men det er jo igen traditionel tankegang, for det ville vel i de fleste tilfælde snarere føre til en øget produktion og dermed lavere priser og flere i arbejde.

Jeg vil tillade mig at påstå, at man let kunne få flere i arbejde, men at man ikke vil, fordi

[Lawaetz.]

man ikke vil bevæge sig ét eneste skridt fra den hævdvundne organisationsbestemte tankegang. Det er blokering igen, det er synd for de unge, og det er synd for samfundet, for de kunne i virkeligheden have det så godt og have så godt af at komme i forbindelse med det praktiske liv, få interesse for det, og mange af de forhold kunne måske fortsætte i ansættelser.

Det ville være interessant og konstruktivt, om man blot kunne drøfte sådanne tanker til gavn for helheden. Men man må desværre som så ofte før konstatere, at de partipolitiske interesser går forud for samfundsinteresser. Det er det triste ved det – og dér kan vi vende tilbage til hr. Auken – at man somme tider på den måde kan sige, at det er tidsspilde at bruge sit krudt og sine tanker. Det mindste, man kan forlange, er, at man kan drøfte tingene. Der kan være noget positivt i enhver tanke.

Holm (V):

De beskæftigelsesmæssige problemer har krav på stor opmærksomhed. Det er regeringens og folketingets pligt inden for de givne rammer at søge enhver mulighed, der måtte være for at mindske problemernes omfang. Det er derfor glædeligt, at et af de partier, der står bag augustforliget, har erkendt – hvilket forespørgslen til statsministeren vel må tages som et udtryk for – at augustforligets politik er utilstrækkelig over for omfanget af de aktuelle problemer. En sådan erkendelse er væsentlig i forbindelse med tilvejebringelsen af en politik, der kan hamle op med de vanskeligheder, som dansk økonomi står over for.

Venstre kan ikke acceptere indholdet af forespørgslen, hvis formålet er at dulme problemerne. Forespørgslens ordlyd, »gennem en mere hensigtsmæssig fordeling af beskæftigelsen at bringe det størst mulige antal i arbejde«, kan give det indtryk.

Forudsætningerne for en større samlet plan af den art må være, at den tilrettelægges på baggrund af en politik, der klart og tydeligt fører frem mod en væsentlig formindskelse af ledigheden, og som samtidig fører til balance ikke blot i vor udenrigshandel, men også i vore betalingsmellemværender med udlandet, så vi kan få sat en stopper for den stadige gældsætning og påbegyndt en afvikling, så det vil være muligt at gøre os gældsfrie inden udgangen af dette århundrede.

Forsømmer vi at gøre noget ved de grund-

læggende problemer til fordel for en anden fordeling af den nuværende beskæftigelse, vil vi meget nemt komme til at modarbejde en egentlig løsning, og hvis jeg forstod statsministeren rigtigt, er statsministeren enig i dette.

Det egentlige problem er, som bl. a. Erik Ib Schmidt har peget på i Politiken for den 30. marts i år, at vi i 1976 havde et forbrug, der ud over den danske produktion svarede til en produktion på 100.000 arbejdspladser. Samtidig havde vi ca. 150.000 arbejdsløse. Vi har for sømt at føre en politik, specielt en indkomstpø politik, der har kunnet fastholde disse arbejdspladser, og garantilønnen på de 29 kr. i timen vil styrke denne tendens til eksport af arbejdspladser.

Opgaven i de kommende år er efter venstres opfattelse først og fremmest at styrke beskæftigelsen og ikke blot at omfordele den nuværende beskæftigelse. Det er en fejlagtig opfattelse, at vi ikke selv kan gøre noget for at øge beskæftigelsen. Forudsætningen er, at vi fører en indkomstpø politik, der gør det muligt at genvinde disse arbejdspladser.

Man kunne måske også spørge, om arbejdsmarkedets parter har tilstrækkelig omsorg for og interesse i en forbedring af beskæftigelsen til, at de giver dette problem den fremtrædende plads i deres indbyrdes aftaler, som dette problem retteligt fortjener.

En langsigtet plan må være baggrunden for en vurdering af, hvilke muligheder der er for en ændret fordeling af beskæftigelsen. Fra stadig flere sider peges der på, at augustforligets rammer ikke vil holde. Dermed vil de forudsætninger, der blev opstillet sidste sommer for at nå balance i landets økonomi i begyndelsen af 1980'erne, være ændret ganske afgørende. Flere økonomer har peget på et underskud på betalingsbalancen på omkring 10 mia kr. i 1977, en gennemsnitlig ledighedsprocent på godt 11 og pris- og lønstigninger på 10–11 pct. i det kommende år. Er disse tal blot nogenlunde rigtige, er balance i dansk økonomi samtidig med fuld beskæftigelse ikke længere realistisk i begyndelsen af 1980'erne, men tidligst omkring midten af 1980'erne.

Venstre deltager gerne i fordomsfrie drøftelser om de nødvendige foranstaltninger, der må indebære, at vi flytter midler fra det offentlige og fra det private forbrug til erhvervsfremmende, energibesparende og valutabesparende formål. En sådan langsigtet politik må indeholde målene for en indkomstpø politik i hele pe-

[Holm.]

rioden, målene for de erhvervsmæssige investeringer og rammer for det offentlige og det private forbrug.

Vi kan ikke vedblivende sætte vor lid til, at et opsving i de udenlandske konjunkturer vil løse problemerne, tværtimod er der nu atter udsigt til et tilbageslag. Vi kan ikke fortsat skubbe problemerne foran os ved hjælp af udenlandske lån, en sådan politik er i det lange løb uacceptabel. Vi pådrager os i dag låneforpligtelser som følge af, at vi forbruger mere, end vi producerer. Det betyder en ganske væsentlig rente- og afdragsbyrde for den kommende generation. Det uansvarlige er, at vi ikke har den ringeste garanti for, at de økonomiske muligheder for at klare disse forpligtelser er bedre til den tid. Vi skubber ubehagelighederne ud i en uvis fremtid, eller sagt på en anden måde: tidligst fra omkring midten af 1980'erne kan vi gøre os håb om at være i stand til ikke blot at producere så meget, at vi gennem eksport kan dække importen, men også producere og eksportere for et beløb, der kan dække renter og afdrag på den gæld, vi når at stifte inden da. Og skal det nås, skal vi i gang med det samme. En stillingtagen til en mere hensigtsmæssig fordeling af beskæftigelsen må derfor kræve, at vi i højere grad får klarlagt beskæftigelsens omfang i de kommende år.

Det må derfor undre, at regeringen ikke er mere optaget af at stimulere beskæftigelsen. Februarforligets beskæftigelsesplan giver måske nok beskæftigelse til godt og vel 20.000 mennesker, men det rækker jo ikke langt over for et antal ledige på over 150.000 og specielt ikke, når der ikke i de 20.000 er taget højde for virkningen af februarforligets anden halvdel: afgifterne på el og pantebreve, der betyder, at der forsvinder arbejdspladser. Den samlede virkning af februarforliget betyder, at der på årsbasis trækkes vel i det mindste 150 mill. kr. ud af erhvervslivet eller den produktive sektor over til forbrug. Man løser ikke beskæftigelsesproblemerne ved at lade erhvervslivet selv betale de beskæftigelsesfremmende tilskud ved at tage med den ene hånd og give lidt mindre med den anden, men ved at formindske det offentlige og det private forbrug til fordel for investeringer.

Augustforliget, februarforliget, finanslov og det til lov ophøjede mæglingsforslag lever ikke op til dette. Tilsyneladende har regeringen god

tid. I den pressemeddelelse, der er blevet udsendt fra landbrugsministeriet den 17. marts i anledning af betænkningen fra det af landbrugsministeren den 2. december 1975 nedsatte udvalg, står der:

»Udvalget blev nedsat for, som statsministeren udtrykte det i åbningstalen til folketinget den 7. oktober 1975, at søge årsagerne til, at visse grene af landbrugsproduktionen falder i disse år. Derved håber vi« – og det er regeringen – »at få et bedre grundlag for at tilrettelægge en langsigtet landbrugspolitik«.

Længere fremme i pressemeddelelsen står der:

»Det er en vigtig forudsætning for produktionen og eksporten, at den generelle økonomiske politik her i landet tilrettelægges således, at der sker en væsentlig forbedring af dansk landbrugs internationale konkurrenceevne. Tages udgangspunkt i en årlig stigning på 3 pct. i den animalske produktion, vil de direkte og indirekte beskæftigelsesmæssige virkninger uden for de primære landbrugsbedrifter det første år blive en samlet merbeskæftigelse på 8.700 mand, det andet år 9.600 og det tredje 10.500 mand osv. I de anførte tal er der regnet med den samme forarbejdningsgrad som for den nuværende produktion. Hvis produktionsforøgelsen forarbejdes til konserver og pølse-magerivarer, giver det beskæftigelse til godt 2.000 mand mere i de enkelte år.

I de primære landbrugsbedrifter skønnes en årlig produktionsforøgelse på 3 pct. at medføre en merbeskæftigelse på ca. 3.000 mand. En produktionsforøgelse på 3 pct. vil efter udvalgets beregninger medføre en nettovalutaindtjening på 500 mill. kr. Forudsættes i flere år en stigning på 3 pct., bliver nettovalutaindtjeningen på 1.000 mill. kr. det andet år og 1.500 mill. kr. det tredje år.«

Altså en merbeskæftigelse i hvert af årene på 12–15.000 mand og en nettovalutaindtjening, der stiger med 500 mill. kr. om året, hvis man i den økonomiske politik tilvejebringer forudsætningerne for en 3 pct.s vækst i den animalske produktion, ikke noget urealistisk mål.

Til trods for disse meget klare konklusioner om en gavnlig virkning for såvel beskæftigelse som valutaindtjening er der endnu ikke kommet noget initiativ fra landbrugsministeren.

På samme vis har det øvrige erhvervsliv og i denne sammenhæng eksporterhvervene og de

[Holm.]

importkonkurrerende erhverv krav på at få klarlagt, på hvilket grundlag de kan disponere.

Det danske arbejdsmarked bygger på en tradition og et rodfæstet arbejdsretligt system. Desværre har de seneste år vist et stigende antal såkaldt vilde strejker eller, som det retteligt hedder, overenskomststridige arbejdsnedlæggelser. Antallet af tabte arbejdsdage vil for 1976 formentlig komme til at ligge på langt over 100.000. Ofte har man set disse konflikter fortsætte trods arbejdsrettens afgørelse. Man har ikke accepteret rettens afgørelse, og samtidig har vi, som bl. a. i de seneste dage, oplevet ulovlige blokader af virksomheder. Jeg nævner disse ting, fordi et velfungerende arbejdsmarked er af betydning for den samlede beskæftigelse. Fortsætter den foragt for indgåede aftaler og for det retlige system med at vokse, kan det ikke undgå at få uheldige konsekvenser.

Jeg må derfor opfordre statsministeren til at gøre sin indflydelse gældende, således at vi ikke skal opleve, at det lykkes små aggressive grupper at undergrave vort retlige system til skade for vort samfund og dermed for den samlede beskæftigelse.

Venstre deltager gerne i bestræbelserne, der kan løse vore problemer eller bringe os nærmere en løsning.

Grethe Fenger Møller (KF):

Den store arbejdsløshed er et af de alvorligste problemer i vort samfund. Arbejdsløsheden er ikke alene et økonomisk problem, men er i høj grad også et menneskeligt problem for dem, der rammes af den.

Der var nok mange, der troede eller håbede på, at arbejdsløshedsproblemerne ret hurtigt ville kunne finde en løsning. Dette har vist sig ikke at være tilfældet. Vi venter stadig væk på et generelt opsving i den internationale konjunktur, der kan forbedre vores beskæftigelse. Men selv om vore mest positive forventninger bliver indfriet, er det realistisk at antage, at det endnu vil vare nogle år, før vi får fuld beskæftigelse igen.

Det konservative folkeparti har gentagne gange sagt, at den eneste måde, vi kan løse beskæftigelsesproblemerne på, er at skaffe flere arbejdspladser eller at styrke beskæftigelsen. Vi må føre en aktiv erhvervspolitik, der kan betyde, at vi får en øget afsætning af danske produkter gennem et lavt, konkurrencedygtigt

omkostningsniveau og en udvikling af vores know-how i bredeste forstand.

Det konservative folkeparti erkender imidlertid, at der kan være behov for at iværksætte særlige midlertidige foranstaltninger til bekæmpelse af arbejdsløsheden. Vi må dog være klar over, at vi ikke kan løse vore beskæftigelsesproblemer gennem beskæftigelsesforanstaltninger eller andre midlertidige løsninger, men at disse kun kan bruges som et middel til at afbøde nogle af virkningerne af arbejdsløsheden.

Der er noget rigtigt i tanken om, at vi i størst muligt omfang må undersøge, om vi kan fordele det arbejde, vi har, på den arbejdsstyrke, vi har. Det konservative folkeparti er positivt indstillet over for tanken om en bedre fordeling af beskæftigelsen gennem en øget adgang til deltidsarbejde såvel inden for den offentlige som inden for den private sektor.

Det er vor opfattelse, at der er et ret stærkt ønske hos mange mennesker om at kunne gå på deltid, hvad enten dette er begrundet i familiemæssige, helbredsmæssige, uddannelsesmæssige eller andre hensyn. Forholdet er jo bare det, at adgangen til at gå på deltid har været stærkt begrænset. Det har været glædeligt at se, at der efter augustforligets vedtagelse nu er skabt bedre muligheder for at få deltidsarbejde inden for den offentlige sektor, og vi må håbe på, at der skabes en tilsvarende ordening inden for den private sektor. Jeg tror ikke, der er nogen tvivl om, at behovet for deltidsarbejde er større end mulighederne for at få et sådant arbejde.

Hr. Lindinger var i sin tale inde på, at han gerne vil gøre noget godt for kvinderne, især de kvinder, der er arbejdsløse, og at han ville gøre det godt for kvinderne ved at tilbyde dem deltidsarbejde. Jeg er uenig med hr. Lindinger på dette punkt. Jeg vil også gerne gøre noget godt for kvinderne, men jeg går ikke ind for, at vi fortsat skal have et arbejdsmarked, der er bygget op på den måde, at mænd arbejder på fuld tid og kvinder på deltid. For mig er det afgørende, at en udvidet adgang til deltidsarbejde kommer til at omfatte både mænd og kvinder.

Hr. Lindinger nævnte endvidere, at piger burde have mulighed for at få uddannelse inden for husligt arbejde. Hvis en sådan uddannelse er nødvendig, må den omfatte både mænd og kvinder, idet jeg går ud fra, at hr. Lindinger forstår, at hvis vi skal have den ligestilling, han også taler så meget om, forudsæt-

[Grethe Fenger Møller.]

ter det, at både mænd og kvinder kan udføre husligt arbejde i familien.

Det konservative folkeparti er også positivt indstillet over for at se på, om man kunne løse nogle af beskæftigelsesproblemerne ved midlertidigt at have særlige frivillige pensionsordninger.

Hr. Auken var inde på muligheden for frivillige ordninger for ældre arbejdere, således at man kunne få deltidsarbejde og deltidspension samtidig; det synes jeg er ting man kan overveje.

Vi vil også være med til at undersøge, om der er mulighed for i et vist omfang at begrænse overarbejde. Det kan virke urimeligt, at der inden for visse sektorer i vort samfund er et meget stort antal mennesker, der har overarbejde, og at der samtidig findes folk, der er arbejdsløse inden for den pågældende sektor. Vi er klar over, at der findes visse typer arbejde, hvor det er umuligt eller særdeles vanskeligt at forhindre overarbejde, men det må være noget, man også kan se på.

Når man skal foretage en mere hensigtsmæssig fordeling af beskæftigelsen, er det efter vores opfattelse også vigtigt at gøre noget for de grupper, der er særlig hårdt ramt af arbejdsløsheden.

Vi betragter ungdomsarbejdsløsheden som et meget alvorligt problem. Vi ved godt, at det altid er svært for det enkelte menneske at være uden arbejde, men der er ingen tvivl om, at arbejdsløsheden rammer de unge særlig hårdt, fordi de endnu ikke har prøvet at være i arbejde og derfor måske i endnu højere grad end andre arbejdsløse står med en følelse af, at samfundet ikke har brug for dem, at de aldrig har fået lov til at prøve kræfter og vise, hvad de duede til.

Vi har fremsat forslag om, at man kunne bekæmpe en del af ungdomsarbejdsløsheden gennem en tilskudsordning til de virksomheder, der ansætter lærlinge. Vi vil også gerne være med til at se positivt på andre forslag, der kan medvirke til at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden.

En anden gruppe, der også rammes meget hårdt af arbejdsløsheden, er de midaldrende. Jeg tænker her bl. a. på de midaldrende funktionærer, der, når først de er blevet arbejdsløse, aldrig får en chance for at komme tilbage til et arbejde af samme karakter.

Endelig vil jeg pege på en tredje gruppe, der

i høj grad bør tilgodeses ved en eventuel fordeling af beskæftigelsen, nemlig kvinderne. Vi ved, at arbejdsløsheden har ramt kvinderne uforholdsmæssigt hårdt. Vi ved også fra mange undersøgelser, at når kvinder først er blevet arbejdsløse, er det langt vanskeligere for dem end for mændene at vende tilbage til arbejdsmarkedet igen. Det må også antages, at der er en meget høj grad af skjult arbejdsløshed blandt kvinder.

En fordeling af beskæftigelsen og beskæftigelsesarbejder må derfor efter vores opfattelse være af en sådan art, at den især kommer disse tre udsatte grupper til gode. De beskæftigelsesplaner, vi har vedtaget indtil nu, har jo været af en sådan art, at de traditionelt er kommet mændene til gode, idet der især har været tale om beskæftigelsesarbejder inden for bygge- og anlægssektoren og på energibesparende områder.

Til sidst vil jeg sige, at jeg egentlig finder det lidt mærkeligt, at centrum-demokraterne har stillet denne forespørgsel til statsministeren, ikke fordi det ikke er et meget vigtigt emne at diskutere arbejdsløshed, men fordi forespørgslen har en så generel karakter, at man umiddelbart ikke klart kunne se, hvad det var C'Derne ville opnå med denne forespørgsel. Man kunne måske sige, at emnet for forespørgslen ville have været bedre egnet til udvalgsarbejde.

Til allersidst skal jeg konkludere, at det konservative folkeparti gerne vil medvirke til en undersøgelse af en bedre fordeling af beskæftigelsen i den nuværende arbejdsløshedssituation. Jeg er enig med tidligere talere, der har sagt, at en fordeling af beskæftigelsen kun kan betragtes som en del af vores samlede strategi i bekæmpelsen af arbejdsløsheden og måske kun kan betragtes som et underordnet led i denne. Men det er også vigtigt for os at understrege, at de forslag, som vi nu har fremme til bekæmpelse af arbejdsløsheden og til en fordeling af arbejdsløsheden, kun kan betragtes som midlertidige foranstaltninger, kun kan betragtes som midler. Det afgørende for os er, at man på længere sigt søger at få løst arbejdsløshedsproblemet gennem en langsigtet aktiv erhvervs politik og på den måde får mulighed for at skabe flere arbejdspladser.

Ole Henriksen (SF):

Denne forespørgsel går jo ud på, hvordan man kan fordele den eksisterende beskæfti-

[Ole Henriksen.]

gelse, så flest muligt kommer i arbejde, altså et spørgsmål om at dele beskæftigelsesproblemerne jævnt ud over befolkningen. Når spørgsmålet ikke er formuleret anderledes, fristes man til at tro, at spørgerne ikke har haft i tankerne, at det også drejer sig om at skaffe flere arbejdspladser i almindelighed, men jeg tror ikke, det er forespørgernes mening, at debatten ikke også skulle dreje sig om, hvorvidt man kunne skaffe flere arbejdspladser til de arbejdsløse.

Beskæftigelsesdebatten, som den foregår overalt i samfundet, kan efter vores opfattelse deles op i tre hovedkategorier, og her må man nok sige, at den første er den almindelige lappesfilosofi, som tages i anvendelse for at løse problemerne. Den anden er spørgsmålet om de mellemløsninger, som er nogenlunde fornuftige, og som også peger lidt fremad i udviklingen. Og så er der endelig de langsigtede løsninger, som man ofte gerne vil henfalde til, men som ikke rigtig rækker til virkelighedens problemer og derfor nok er dem, som skal ligge i denne omgang, hvor man mest må koncentrere sig om et ulykkeligt lapperi og også om nogle mellemløsninger, som kan være med til at bryde igennem den egentlig grundlæggende årsag til, at vi har den store arbejdsløshed.

Der kunne måske også her nævnes en fjerde kategori, som burde inddrages i debatten, nemlig hvordan vi undgår de minusløsninger omkring beskæftigelsen, som helt klart er med til at øge arbejdsløsheden. I den retning har vi jo i det sidste års tid været vidne til, at folketinget har vedtaget love, der sendte et stort antal mennesker ud i arbejdsløshed, og jeg synes, det er lige så vigtigt, når man snakker bekæmpelse, også at se på de beskæftigelsesmæssige virkninger af det, man foretager sig herinde i folketinget. Således er f. eks. de samlede virkninger af augustforliget opgjort til at give en nettoafgang fra arbejdsmarkedet eller en nettotilgang af arbejdsløse på ca. 37.000 i 1977. Tallene bekræftes i øvrigt af det økonomiske råds rapport fra november 1976, og rapporten bekræfter endvidere, at arbejdsløsheden vil holde sig på et meget højt niveau et godt stykke op i 1980'erne, vel at mærke, hvis der ikke gøres noget, hvis man fortsætter med at løse problemerne på de samme præmisser, som vi hidtil har forsøgt at løse dem på, eller man kan også sige, hvis man fortsat gør sit arbejde så dårligt fra politikernes side, altså bestandigt henfalder

til at lappe på de skader, som man selv forvolder.

Et af de nærliggende problemer, som det efter min mening er værd at tage op, er spørgsmålet om arbejdstiden. Det er rigtigt, at de krav, der har været fra arbejdspladserne og også fra store dele af fagbevægelsen, om, at nu skulle man have en arbejdsuge på 35 timer, vil give besværligheder, hvis den kom fra den ene dag til den anden. Derom skal der ikke herske nogen tvivl, men det, der nok skulle drøftes med hensyn til arbejdstidsnedsættelsen, er vel, hvordan vi får en langsigtet planlægning i gang omkring arbejdstidens længde, at vi simpelt hen planlægger, hvordan vi korrigerer i forhold til den tekniske udvikling i samfundet og på virksomhederne og så gradvis med denne udvikling nedsætter arbejdstiden. Man kan prøve at gå tilbage til de glade 1960'ere, som det hed, hvor vi havde en enorm teknisk udvikling, da burde vi allerede have været inde på spørgsmålet om en gradvis nedsættelse af arbejdstiden, og var det sket, havde kravet om 35 timer i dag ikke været et urealistisk krav at føre igennem. Ja, egentlig burde vi vel ikke have haft længere arbejdstid i dag end de 35 timer, og vi burde have haft en reel diskussion om, hvordan vi kom længere ned.

Derfor synes jeg nok, at når man diskuterer 35 timers arbejdsuge, har det for det første noget med beskæftigelse at gøre, men det har også noget at gøre med den øgede fritid. Vi må se i øjnene, at vi omkring år 2000 vil få en masse fritid, hvor vi kan foretage os mange andre fornuftige ting i samfundet, men problemet er jo, når man hele tiden vender tilbage og siger, at det her må arbejdsmarkedets parter selv ordne, at man godt ved, at arbejdsgiverne bestandig er i stand til at blokere for, at disse løsninger kommer igennem ved forhandlingerne.

Det går meget nemmere inden for den offentlige sektor. Jeg synes, det er nogle fornuftige ting, man har lavet omkring overarbejde og andre foranstaltninger inden for den offentlige sektor, men lige så snart henstillingen går til det private arbejdsmarked og man siger: det skal I selv løse, så er det klart, at så giver man med det samme dem, der ejer produktionsmidlerne, dem, der har retten til at lede og fordele arbejdet, varetøret og en mulighed for at blokere, at løsningerne kommer igennem ad den vej.

Jeg ved ikke, om folketinget er blevet så dyg-

[Ole Henriksen.]

tigt nu, at man kan bruge nogle henstillinger. De har jo været brugt over for arbejdsmarkedets parter, og det viser sig også, at de har været fulgt op 100 pct., men henstillingerne omkring dette meget alvorlige problem burde man nok se på inden for lovgivningen og dermed tvinge arbejdsgiverne ud i nogle løsninger.

Det samme gælder spørgsmålet om overarbejde, og det glæder mig, at hr. Lindinger er så positivt indstillet over for det. Nu er det gennemført inden for det offentlige, men det er lige så nødvendigt, at man inden for den private sektor får kigget på problemet og får begrænset overarbejdet. LO har jo selv beregnet, at overarbejde i dag beslaglægger ca. 18.000 mennesker, 18.000, som nu går ledige, og det synes jeg nok er et stort antal mennesker, som man bør beskæftige sig med og prøve at få i arbejde.

Så har der været nogle forslag af forskellig karakter fremme om deltidsløsninger, og det er vel også en mulighed. Jeg mener dog, at man trods alt skal tage højde for, at de fleste på arbejdsmarkedet endnu har brug for en fuld arbejdsuge; man skal derfor ikke tvinge arbejdslivet og arbejdsmarkedets parter til at forhandle ud fra, at deltid skal kunne eksistere på alle områder, og det er i hvert fald et af de områder, hvor lønmodtagerne må have en absolut vetoret, men jeg synes nok, at der bør være en mulighed for de ældre grupper for at komme på deltid, altså en forberedelse til afgang fra arbejdsmarkedet, hvor man indfører deltid på en fornuftig måde og supplerer lønnen op med understøttelse.

I det hele taget må man nok kigge på problemet med de ældre, også når man snakker ungdomsarbejdsløshed, for det vil være nødvendigt, at vi på frivilligt plan forsøger at få nogle af de ældre til at gå ud af arbejdslivet, hvis de selv føler, de har slidt længe nok i fabrikker og i landbrug; de kan så stå af og blive sikret en rimelig erstatning i tiden op til pensionsalderen. Jeg mener, at det efterlønsforslag, som SF er kommet med, i hvert tilfælde er en af vejene til en løsning af disse problemer.

Så er der endelig spørgsmålet om sabbatar. Det er jo en af de muligheder, der også er blevet nævnt gentagne gange, også i dag. Jeg tror, der vil være visse problemer forbundet med et sabbatar. For det første vil det nok blive et spørgsmål, om den enkelte kan vende

tilbage til den arbejdsplads, som han nu forlader måske for et år. At problemet igen kan løses inden for det offentlige, er jeg ikke i tvivl om, men hvad med det private? Kan man vende tilbage til den maskine, som man forlader? Er man sikker på at have sit job, når man kommer tilbage? Det tror jeg nok vil være et af de største problemer ved at gennemføre en ordning med et sabbatar.

Jeg synes måske, det var en noget bedre idé, om man prøvede at kigge på nogle forlængede ferier, altså fik sabbattankegangen ind i nogle forlængede ferier, hvor lønnen kunne suppleres op med den almindelige A-kasseunderstøttelse, så folk kunne holde måske 6 eller 8 ugers ferie om året, et privilegium, som nogle har; det mener jeg i hvert fald vil være en vej, man kunne prøve.

Endelig vil jeg sige, at det kan da godt være, at man skal se på de tilskud, som navnlig fra de borgerlige partiers side ligesom er nøgleordet til at få løst problemerne, tilskuddene til det private erhvervsliv. Der gives jo allerede mange tilskud den vej, men hvis det skal gøres på en fornuftig måde, må disse tilskudsordninger være meget, meget målrettede; det må sikres, at det bliver beskæftigelsen, der tages højde for, og det må sikres, at der ikke investeres i maskiner, som er arbejdsbesparende og netop kaster menneskene ud i arbejdsløshed. Og endelig synes vi, det må være rigtigt, at tilskuddene bliver en samfundsprioritet, som de ansatte får mulighed for at forvalte. Derfor hænger spørgsmålet om økonomisk demokrati og virksomhedsdemokrati nøje sammen med også at få demokratiseret arbejdslivet på en måde, så de ansatte selv kan være med i planlægningen og holde fast i den tekniske udvikling, og således sikre, at man får de bedst mulige løsninger på beskæftigelsesforholdene på de enkelte virksomheder. Det er selvfølgelig ting, som vi er enige med socialdemokratiet om, men jeg synes også, at andre partier burde være betydeligt mere positive med hensyn til at betrede denne vej.

Det sidste, jeg kort vil omtale her, er naturligvis det barokke i de enorme sociale nedskæringer, som har været gennemført de senere år, hvor man har forringet den offentlige sektors serviceydelser i en helt utiladelig grad. Man har underbemandet daginstitutioner, sygehuse osv., hjemmehjælpsordningen halter også af sted, og daginstitutionerne kan ikke klare det

[Ole Henriksen.]

voldsomme pres. Jeg synes, det er rimeligt, at man også ud fra beskæftigelsesmæssige betragtninger kigger på, om der kan ydes større tilskud, således at man kan få flere i arbejde.

Det samme gælder også spørgsmålet om EFG. Hvorfor får man nu ikke lavet EFG-ordningen om, så der bliver udbetalt løn i det første elevår, således at EFG-uddannelsen kan blive mere attraktiv igen? Jeg tror, at ordningen med, at de unge selv skal finansiere det første år, gør, at mange, som egentlig havde lyst til at gå den vej, afstår fra det og dermed går ind i nogle beskæftigelser, som ikke kræver nogen uddannelse, og det er da en beklagelig ting.

Det kunne måske lige være værd at nævne, at vi på Marienborg i forgårs også havde besøg af forstanderen for Tvindskolerne, og jeg mener bestemt, at denne kombination af højskolevirksomhed og arbejdende højskole udvikler de unge mennesker, så de går i gang med et meningsfyldt arbejde. Netop det arbejde, der udføres i Tvindskolerne, en kombination af uddannelse og arbejde, kan medvirke til at give ungdommen en bedre start.

Hr. Lawaetz sagde, at vi skulle lære at leve med denne arbejdsløshed, og det er da højt tænkeligt, at vi kommer til det, hvis det går som hr. Lawaetz og fremskridtspartiet ønsker det, men der har også været bragt andre ting ind i debatten, nemlig spørgsmålet om styring, og jeg tror, at det nærliggende nøgleord er styringen af det private erhvervsliv, at det bliver det, der løser op for, at vi kan komme videre og få løst denne beskæftigelsessituation.

Knud Jespersen (DKP):

Det er med interesse, jeg har lyttet til den diskussion, der har været ført indtil nu. Ikke fordi jeg finder noget særlig nyt i den, tværtimod. Det kunne man have grund til at beklage. Hr. Lindinger, der under stort reklamehyl har forklaret, at nu skulle alle op med humøret, har altså en beskæftigelsesplan, der består i, at alle skal have en pige ansat i huset. Jeg siger tak for tilbuddet. Det er ikke sikkert, det kan lade sig gøre uden økonomiske subventioner, og det mener hr. Lindinger, at det skal så til.

Jeg lagde også mærke til, at fremskridtspartiet, der tænker utraditionelle tanker, har fundet ud af, at bacon bliver bedre i Danmark,

hvis man klør grisen bag øret. Jeg synes, hr. Lindinger skulle lægge det til sit beskæftigelsesprogram. Altså en pige i huset og en mand til at klø grisen bag ørerne, så skal vi nok få gang i det hele. Det er da fantastisk, at man kan lave en beskæftigelsesdebat på det niveau. Vi har mange gange diskuteret, hvad der skulle gøres, men det er da første gang, man er nået helt derned i nærheden af fodpanelet, hvor vi så langsomt begynder at bevæge os og siger: ja men nu må vi da nok kunne få fat i det på en lidt ny måde.

Og den nye måde følges så op af dette systems tapre forsvarere hos venstre og de konservative, begge ordførere har jo grædt jammerligt over systemets elendighed. Jeg lagde mærke til, at den konservative ordfører fortalte, at det er vanskelige tider for de unge, for de ældre, for de midaldrende og for kvinderne. Så nu er vi ikke så mange tilbage, der har det godt. Men jeg forstår, at denne langsigtede økonomiske politik, der skal løse de problemer, er stort set den samme, som det konservative folkeparti har underholdt med i de 3 år, der er gået under krisen. Man skal bare vente og være tålmodig. Men jeg er taknemlig over det, der blev sagt om, at de forslag, man her diskuterer – det sagde den konservative ordfører ganske ordret – er en metode til at fordele arbejdsløsheden.

Nu skal I ikke regne med os i en sådan diskussion. Det, vi har opstillet af muligheder en lang række gange i folketinget, er, hvordan man kunne – jeg siger udtrykkeligt kunne – føre en økonomisk og beskæftigelsesmæssig politik, der forhindrede, at arbejderne kom til at bære krisens byrder. Vi er blevet belært i jura mange gange både af statsministeren og af de skiftende socialdemokratiske ordførere om, at vi ikke har forstået noget, men at det var en realistisk politik, socialdemokratiet førte. Det kan da godt være, det var det, men striden om ord kan vi lade ligge, og så kunne vi prøve at kigge på kendsgerningerne, og da er vi altså havnet dér, at efter at vi har foretaget en lang række indgreb, som efter sigende var realistiske, sidder vi nu og diskuterer på en guddommeligt hverdag, hvordan man kan fordele arbejdsløsheden, og hvorvidt man kan begrænse med nogle tusinde i de næste 10 år det antal af hundrede tusinde ledige, vi har.

Det skal siges, også for at undgå misforståelser, at vi tror aldeles ikke på, at kapitalis-

[Knud Jespersen.]

mens krise kan løses under kapitalismen, men vi tror på, at en række problemer kan løses på en anden måde. For vi er ikke dem, der bare sætter os ned og venter på, at arbejdermagten skal blive en kendsgerning, dem, der vil have det hele eller ingenting. Derfor har vi også dokumenteret, hvordan man kunne få flere tusinde i arbejde ved udvidelse af den offentlige sektor, ved udvidelse af købekraft, og vi har også deltaget i diskussionerne om at begrænse omkostningerne, men har ikke holdt os til lønningerne, som flertallet i dette hus har gjort; vi har også regnet kurstab, profitter og renter med ind i dette billede.

Når det er sagt, vil jeg sige, at det er udmærket, vi har fået denne debat; den kan nemlig vise noget om, hvad man vil, og hvorfor man ikke vil det, man i grunden gik til valg på. Jeg savner i høj grad i statsministerens tale nogle bemærkninger om, hvornår og i hvilken takt man agter at fyre denne store beskæftigelsesfremmende foranstaltningsplan af, som omtales som arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan. Det afgørende er, at alle planer og ikke den diskussion, vi har haft nu, virkelig tages med i forbindelse med fremstød imod arbejdsløsheden.

Hvordan ser vi de grundlæggende problemers løsning uden en løsning af kapitalismens kriseproblemer under kapitalismen? Det gør vi fremfor alt ved udvidelse af købekraften, og derfor har det ikke været nogen løsning indtil nu, at man har forlangt, at der skulle vises løntilbageholdenhed. Folketinget har ikke løst, men forværret problemerne ved at ophøje mæglingskitse og mæglingsforslag til lov uden om lønmodtagerne og uden at tage lønmodtagerne med på råd. Det har også ført med sig denne fantastiske tilstand, at lønmodtagerne, som ikke har indflydelse på stigningerne i huslejer, varepriser og leveomkostninger osv., ikke i 6 år får direkte medbestemmelse om, hvordan deres løn- og arbejdsvilkår skal se ud. 6 år med det tredje indgreb, nemlig i årene fra 1973 og op til 1979.

Men hvad var det, man motiverede disse indgreb med? Det var, at beskæftigelsen skulle klares. Talrige gange har statsministeren, arbejdsministeren, finansministeren og socialdemokratiske ordførere forklaret, at konkurrenceevnen bliver stimuleret og beskæftigelsen bevaret, bare de holder igen. Lad os kigge på tal-

lene. I 1973 var der 20.000 arbejdsløse i Danmark, i marts 1977 var der 136.700. Ja men så behøver vi ikke at diskutere, hvem der var realister, og hvem der ikke var.

Lad os kigge på handelsbalanceunderskuddet. I 1973 var dette underskud 9,9 mia kr. I 1976 var det 20 mia kr. Hvem var det, der var realistisk? Hvem var det, der sagde, at konkurrenceevnen kun kan stimuleres ved at stimulere forbrugsevnen på hjemmemarkedet? Det var faktisk i al beskedenhed os. Der har altså været tale om en fejlagtig økonomisk politik. Jeg erkender, at det ikke er en politik, man selv har fundet på, det er en, man delvis har importeret fra Vesttyskland, England, Italien og andre steder, hvor den også har vist sig at slå fejl, en fejlagtig økonomisk politik, som har forstærket virkningerne af kapitalismens krise, som har forstærket arbejdsløsheden, for hvad er det, der videre sker? Over for dette lønstop, som man faktisk har søgt gennemført, står en række andre kendsgerninger.

I 1976 har man en opgørelse fra 75 førende industri- og handelsselskaber i Danmark. Den viser et nettooverskud, hr. finansminister, på ét år – jeg understreger på ét år – der er øget fra 1.587,8 mill. kr. til 2.147,1 mill. kr. Det er en stigning på 35 pct. på et år, medens folkettinget har garanteret, at lønmodtagerne kunne opnå den samme stigning, men på 3 år. Er det ligestilling? Er det en ligestilling af arbejdstagere og dem, der køber arbejdskraften? Naturligvis er det ikke det. Men det er også en forfordeling i samfundsøkonomien, for lønarbejderne bruger deres fortjeneste til at sætte ny beskæftigelse i gang, nemlig ved at anvende den til forbrug, og derfor burde man interessere sig lidt for denne side af sagen også.

Jeg har et andet eksempel, som jeg heller ikke vil undlade at nævne, og det er spørgsmålet om handel med privat fast ejendom. Nu har der været diskuteret meget om den 16. almindelige vurdering, og man kan regne sig frem til, at der her bliver tale om stigninger på 265 mia kr. fra april 1973 til april 1976. Hvis vi sammenligner denne stigning, vil vi se, at i de samme 3 år har samtlige lønmodtagere fået 312 mia kr., men de er lagt under kontrol, mens de, der har privat ejendom, har fået 265 mia kr., uden at de er under nogen form for kontrol. Så kan man godt muntre sig over vores forslag om at fastfryse disse stigninger, undgå belåning og opsuge disse værdigevinster,

[Knud Jespersen.]

men det vil sætte gang i beskæftigelsen, og det vil samtidig sænke renten, det er ubestrideligt en kendsgerning.

Jeg tror, at socialdemokratiet skulle lave en studiekreds i deres egen beskæftigelsesplan. Jeg har kigget på den efter valget, og noget tyder på, at det har statsministeren også. Vi har nok kigget lidt forskelligt på den. Der nævnes en række ting, man kunne tage fat på. Jeg vil gerne spørge statsministeren: hvorfor kommer den ikke? Nu har man haft alle betingelser for at sætte denne beskæftigelsesplan på 810 mill. kr. i gang. Man kan diskutere beskæftigelseseffekten, om det er 18.000 eller 20.000 arbejdere, men lad os da få det i gang. Jeg ved ikke, hvor meget denne udvidelse af den offentlige sektor og den offentlige service vil betyde, men vi er tilhængere af den. Hele denne energiplan – det er naturligvis andre ressortministerier, den sorterer under – vil også kunne spille en vis rolle. Jeg tror altså, man skal studere denne side af sagen og så ikke interessere sig så meget for at begrænse lønmodtagernes i forvejen for begrænsede levemuligheder.

Vi er altså tilhængere af, at omkostningsniveauet begrænses, men det skal ske ved at nedsætte renten og ved at sænke profitterne, ligesom det også kan ske ved at fjerne andre omkostningsfordyrende momenter som moms i en periode på danske produkter. Det virker stort set på samme måde, som da man i sin tid indførte en importskat.

Vi er tilhængere af et ligeligt bytteforhold. Jeg ved ikke, hvor lang tid dette folketing kan diskutere abstrakte problemer og samtidig underholde hinanden med, at det blålys, vi kan tænde for beskæftigelsen – og det er et blålys – er, at vi kan eksportere os ud af arbejdsløshedssituationen. Det passer ikke. Vi kan ikke eksportere os ud af den side af sagen, det vil blive konkurrence på løn mellem arbejderne. Alle lande vil eksportere mere. Ingen vil eksportere mindre. Ja men jeg synes, at hvis man fastholder en sådan opfattelse, så bør statsministeren sige, hvor vi skal eksportere mere hen. Hvor er det vi skal eksportere mere hen? Vis-mændene sagde i november 1976, at vi lever i en tid »med muligheder for kollektive fejlbedømmelser«. Det var kollektive fejlbedømmelser, som vi dementerer gang på gang også over for den nuværende regering, man gjorde sig skyldig i. Danmark stoledes på fællesmarkedet. Det gjorde England også. Begge lande ville

hæve deres eksportandel. Resultatet af denne kollektive fejlbedømmelse er jo blevet – jeg skal bare tage to sider – at valutaerne rystes af devalueringer, og at vi alene i fællesmarkedet på fjerde år har over 5 millioner arbejdsløse. Ja men kan man da bare blive ved med at sige: ja men det er den rigtige vej, vi marcherer?

Vi har støttet mange af de foranstaltninger til eksportfremmende, beskæftigelsesfremmende fremstød, som er lagt til rette i Danmarks erhvervsliv. Vi har gjort det uden større glæde, men for at være med til at sikre arbejdspladserne. Og alligevel ser vi, at eksportindustrien og forholdet til importen bliver mere og mere skævt. Er det da muligt at diskutere disse problemer, som vi har gjort det i dag, uden at hæfte sig ved den kendsgerning, at i 1976 importerede vi for 75 mia kr., mens vi kun eksporterede for 55 mia kr.? Det vil sige et underskud på 20 mia kr., plus hvad vi har brugt til arbejdsløshedsunderstøttelse, eller en beskæftigelseseffekt i denne import, som svarer til mere end hundrede tusinde arbejdspladser til kvinder og mænd. Jeg har tidligere henvist til, at Danmarks Statistik – og det er uimodsagt – har erklæret, at 70 pct. af de importerede varer kan produceres i Danmark. Jeg har lyst til nu, også fordi man har en uvillighed til at diskutere, hvad en tidligere statsminister, nemlig Thorvald Stauning, gav udtryk for, at sige, at man taler om, at man ikke vil eksportere vore vanskeligheder til andre, til nabolandene. Men vi vil gerne importere vanskeligheder, og det er jo det, vi gør.

Lad os kigge engang på denne handelsbalance. Halvdelen af underskuddet kommer fra handel med Vesttyskland. Danmark køber for 7,7 mia kr. mere, end vi sælger til Vesttyskland. Mange ved, at vi køber for 1,4 mia kr. biler i Vesttyskland, og det ville være helt i orden, hvis vi kunne betale med smør, flæsk eller andre varer, som landbruget gerne vil af med. Det kan vi bare ikke. Ja men så må vi da overveje, om de vesttyske biler set fra en samfundsøkonomisk betragtning ikke er for dyre. Vi diskuterer situationen i skibsværfterne. Alle skibsværfter er i knibe, og mange tror, at det skyldes konkurrence fra Japan. Det har man diskuteret her i folketinget. Jeg anerkender, at de japanske skibsværfter spiller en vis rolle, men hvad viser statistikken i 1976? At mens vi købte skibe for 308 mill. kr. fra Japan, så købte vi for 1.320 mill. kr. fra Vesttyskland ud af en samlet skibsimpport på 2,4 mia kr. Jeg

[Knud Jespersen.]

erindrer bare her om, hvad jeg tidligere har sagt i forbindelse med beskæftigelseeffekten på værfterne, at man kun skulle yde tilskud til det, der blev bygget i Danmark.

Lad os så se på tekstilvarer og beklædning. Man taler om – og jeg er enig – at kvinderne er en forfordelt gruppe, at ungdommen rammes hårdt, at de midaldrende og ældre rammes hårdt af arbejdsløsheden. Danmark importerer tekstilvarer for 5,4 mia kr., skønt vi har alle forudsætninger for selv at producere dem. Også her er der en udbredt misforståelse, fordi man ikke ser, hvor de kommer fra. Man siger: konkurrencen er jo fra Hong Kong. Det er rigtigt, at de også leverer beklædning, for 284 mill. kr., naturligvis ikke til statsministeren og mig, men til hele landet, 284 mill. kr. Men i Vesttyskland køber vi for 1 mia kr., og så lader vi folk i Herning blive arbejdsløse. Og vi forlanger ikke, at Vesttyskland skal aftage vore varer.

Der er andre varer fra Vesttyskland, som vi selv kunne producere. Jeg skal bare nævne plast, elektriske maskiner, kontormaskiner, møbler, korn, gødning, mejeriprodukter, æg. Æg er vi også begyndt at importere fra Vesttyskland, meget interessant. Foderstoffer og drikkevarer. Gad vide, hvad det er for drikkevarer. Hvad er der til hinder for, at regeringen samler sig sammen til nu at tage det afgørende spørgsmål op: at få stoppet det, der tapper dette land for beskæftigelse, nemlig en skæv handel? Jeg ønsker ingen isolering. Vi har ikke foreslået det. Vi har foreslået et ligeberettiget og ikke et skævt forhold. At vi på ligeberettigelsens grund handlede. Ellers må vi gøre ligesom italienerne, lave en deponeringsordning, og vi må i al fald kunne få gennemført et regulært forbud under hensyn til den almindelige situation i Danmark mod vesttyske varer for mere, end vi eksporterer dertil.

Nu skal en importregulering naturligvis ikke udelukkende ramme Vesttyskland, det skal den også, men den skal ramme alle de lande, over for hvilke vi har handelsunderskud, det vil jeg gerne sige med det samme. Hvis vi tillige stoppede importen fra Sydafrika og Chile – disse to områder ville det være meget passende at stoppe den fra under alle omstændigheder – ville det også være en politisk fremsynet handling. Må jeg sige, at jeg synes, det er alt andet end morsomt, at vi sidste år importerede lege-

tøj for 360 mill. kr., 360 mill. kr. Nå ja, det er måske ikke arbejde til mange mennesker, men der var ikke noget af det, vi ikke selv kunne lave. Intet. Vi havde en import af pelsskind på 762 mill. kr., mens vi har alle muligheder for at lave vores egen mink. Det skal også siges for en ordens skyld, at tåbeligheden i udenrigshandelen, som er til skade for beskæftigelsen, har også ført med sig, at vi indførte for 60 mill. kr. mælkepulver sidste år og for 323 mill. kr. sukker. Vi har også importeret klosetskåle for 85 mill. kr. De kan laves oppe i Nørrejylland, hvor de har mange arbejdsløse. Det interesserer vi os ikke for, fordi vi skal være nogle fine og flinke folk, og kansler Schmidt skal ikke generes.

Det går jo ikke. Det går simpelt hen ikke, at vi, medens virksomheder tvinges til at lukke og folk tvinges til at gå arbejdsløse, fører sådanne underlige abstrakte diskussioner – det gjorde vi også for 4 år siden – om en fremsynet erhvervs- og økonomisk politik, der skulle sikre beskæftigelsen, alt imens man tillader hærværk over for dansk industri og over for dansk beskæftigelse, alt imens man tillader, at samtalerne om udvidelse af den offentlige sektor sker til tonerne af stadig voldsommere krav om at begrænse. Der er ikke noget til hinder for, at man med det samme sætter bygge- og anlægsvirksomhed i gang af den art, man har indstillet sig på også under valgkampen, og der er ikke noget til hinder for, at man prøver i dette høje folketing, om ikke andet så ved en høring, at undersøge den økonomiske effekt af den evigt tilbagevendende lønstopspolitik, som sker til tonerne af, at nu er det indkomstpolitik, der skal føres, så vil man nå til det resultat, at arbejdsløsheden faktisk stiger i takt med de indgreb, der foretages à la augustforliget. De socialistiske økonomer har jo uimodsagt dokumenteret, at omkring 30.000 flere arbejdsløse vil blive resultatet af augustforliget.

Det er godt, vi har fået denne diskussion. Det er godt, vi får afsløret al den hulhed, der var om, hvordan man kunne fordele arbejdsløsheden, men det er afgørende, at dette folketing lever op til også ud fra en samfundsøkonomisk interesse, men fremfor alt ud fra en humanistisk opfattelse af, hvad et menneskes ret bør være, at føre en økonomisk politik, der gør retten til arbejde ukrænkelig eller sikrer, at det menneske, der rammes af arbejdsløshed, garanteres fuld erstatning og ikke rammes af

[Knud Jespersen.]

tidsbegrænsninger, men mødes af den sociale omsorg fra det system, som har været i stand til at kaste ham eller hende ud af arbejdsmarkedet.

Bolvig (RV):

Vi drøfter i dag vort største indenlandske problem, den alt for store arbejdsløshed. Den almindelige internationale nedgang, der delvis er fremkaldt af en i virkeligheden forståelig forøgelse i oliepriserne, er en hovedårsag til, at en række år med fuld eller næsten fuld beskæftigelse er blevet afløst af år med en helt uacceptabelt høj arbejdsløshed.

Vekslende regeringer og folketing har dog et meget stort medansvar for, at Danmark er mindre rustet til at imødegå situationen end så mange andre lande. Vort konstante underskud på betalingsbalancen, den enorme udlandsgæld og det tyngende renteniveau giver os meget begrænsede manøvre muligheder. Der er derfor brug for idérigdom og et tværpolitisk samarbejde. Vi skal have mod til at slagte en række hellige køer, og især regeringen har en stor forpligtelse til at fravige teoretiske politiske opfattelser for i fælles samvirke med partier og organisationer at efterprøve ideer, som fremsættes fra anden side.

Alle partier ønsker at nedbringe arbejdsløsheden, hvorfor partiegoistiske overvejelser ikke må hindre en åben overvejelse af den række af forslag, som er fremkommet dels i denne debat, dels fra mange forskellige sider her i samfundet.

De foranstaltninger, der med ikke ringe held har været gennemført de sidste 2-3 år, er helt utilstrækkelige. Vi har jo levet i den tro, at arbejdsløsheden ville være af kortvarig karakter, og vi har klynget os til håbet om en bedring af den internationale konjunktur. Det forventede opsving kommer langsommere og er af mindre omfang end håbet. I fællesmarkedet øgedes antallet af arbejdsløse med 275.000 i 1976. Kun i Vesttyskland og i Holland faldt ledigheden, og situationen er ikke meget bedre hverken i Norge, Sverige, USA eller Japan. Vi kan ikke længere tillade os at afvente bedre tider udefra, men må bruge alt vort fælles talent for selv at klare problemerne.

Vi har gjort en begyndelse gennem augustforligets indkomstpolitiske del; en forbedring af vor konkurrenceevne vil gradvis bringe flere

i arbejde, hvorfor vi med tilfredshed kan konstatere, at omkostningsniveauet i den sidste tid er steget langsommere i Danmark end i de fleste af de lande, vi normalt sammenligner os med.

Indkomstpolitikken må derfor nødvendigvis fortsættes, hvorfor jeg – som under debatten i sidste uge om overenskomstsituationen – gerne vil understrege, at indførelsen af økonomisk demokrati, af medejendomsret, er en forudsætning for, at de store lønmodtagergrupper vil medvirke. Jeg håber virkelig, at dette høje ting vil kunne fremlægge og vedtage et forslag herom inden de næste overenskomstforhandlinger.

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne som et effektivt middel til nedbringelse af arbejdsløsheden anbefale regeringen at stille store midler til rådighed for håndværk og den mindre industri. Danmark er blevet et rigt industrisamfund gennem en dynamisk indsats fra grupper i befolkningen, der er startet som håndværkere og mindre industridrivende. Gennem gåpåmod, fantasi og idérigdom er der vokset en række virksomheder op, der gennem en førsteklasses produktion har fundet afsætning for vore produkter rundt omkring i verden. Giver vi sådanne grupper muligheder, tror jeg, vi vil opleve en lignende ekspansion til glæde for beskæftigelsen, eksporten og betalingsbalancen.

Såfremt de enkelte håndværksmestre og de mindre industridrivende ansætter blot 1½ ekstra medarbejder, vil vi have løst vort beskæftigelsesproblem. Der findes forskellige støttemuligheder i dag, ja vel, men langt fra af et tilstrækkeligt omfang, og de søgende hæmmes af, at de udlånende myndigheder forlanger bankmæssig sikkerhed. Vi skal være dristige nok til at acceptere tab.

Hvis blot 80 pct. af de midler, vi stiller til rådighed, bliver udnyttet efter hensigten, er det en god forretning. Vi må med andre ord være langt mere beredte til at stille risikovillig kapital til disposition for disse grupper.

Vi bør i samme forbindelse være villige til at hjælpe nystartede igangsatte. Mange mennesker – og jeg tror, især unge – har ideer og planer om nye produkter, men hæmmes af kapitalmangel til skade for os alle sammen. Her bør staten være en beredvillig igangsatte.

Talrige akademikere, f.eks. ingeniører, står i dag uden arbejde. Mange overvejer at opstarte

[Bolvig.]

egen produktionsvirksomhed, men de kan ikke skaffe kapital og kan ikke få hjælp f. eks. gennem de eksisterende håndværkerlånordninger, fordi de ikke kan fremvise 3 års regnskaber.

Jeg tror, vi på dette område har vældig mulighed for at fremkalde en ny dynamik, som ikke bør lades uforsøgt.

Det er vigtigt, at vi øger eksporten og bestræbelserne på at styrke vores handelsrepræsentationer i udlandet. Jeg vil gerne nævne et andet forsømt område med efter min mening næsten uanede eller i hvert tilfælde meget store muligheder, og det er eksport af den viden, det danske samfund rummer. Know-how og ekspertise kan komme som teknisk viden fra de akademiske erhverv som arkitekter, ingeniører, læger, dyrlæger, økonomer osv. Disse erhverv lider under stor arbejdsløshed, og mange vil kunne sættes ind på dette felt.

Kun meget få danske virksomheder har mulighed for at komme ind på de nye stormarkeder i det olie- og dermed pengेरige Mellemøsten. Projekternes størrelse er uhyre, og den garanti, der forlanges af de tilbudsgivende firmaer, er normalt på 10 pct., hvilket ofte kan beløbe sig til 100, 200, ja, nu og da 300 mill. kr. Ansøges eksportkreditrådet om kaution for beløbet over for den sikkerhedsstillende bank, ja, så kræver denne naturligvis, at de involverede firmaer skal gå ind med hele deres kapital som sikkerhed, hvilket naturligvis ikke kan accepteres, da det er uforsvarligt at sætte et velkonsolideret dansk opbygget firma med mange ansatte på spil. Vi må ændre eksportkreditrådets arbejdsgang, så man ikke binder danske firmaer på garanti med hele deres indenlandske virksomhed, ejendom, og formue. Gør vi dette, vil disse nye markeder åbne store muligheder for eksporten og dermed også for beskæftigelsen.

Vi erkender vist alle, at det er et vanvittigt menneskeligt fråds at have 150.000 arbejdsløse. Som mit partis ordfører sagde i sine bemærkninger til statsministerens åbningstale om de arbejdsløse: 150.000 statsansatte til lave lønninger, der ikke må arbejde. Kunne vi bringe disse 150.000 mennesker i job, ville vi hurtigt være i stand til at dække vores underskud.

Hvis ikke, må vi kunne fordele byrden, f. eks. gennem overvejelser om nedsat arbejdstid, frivillige førtidspensioneringsordninger,

nedsat arbejdstid for forældre med børn under den skolepligtige alder, barselhvile, eller vi kunne give statsbetalt frihed til familieplejeopgaver. Vi kunne måske indføre praktikantordninger inden for den offentlige sektor.

Vi må være åbne for alle muligheder og åbent diskutere dem, som vi i sidste uge drøftede hr. Bertel Haarders forslag om øget adgang til frivilligt deltidsarbejde inden for den private sektor. Arbejdsministeren burde glemme sin skepsis og seriøst overveje de eventuelt fordelagtige beskæftigelsesmæssige virkninger af forslaget. Deltidsarbejde har da også vist sig at være en stor succes inden for den offentlige sektor, og jeg noterede med tilfredshed, at såvel statsministeren som hr. Auken synes at være mere positive på det felt end arbejdsministeren.

Jeg vil gerne spørge: hvad vil virkningerne være af et forbud mod det nedslidende akkordarbejde, der skaber et dårligt arbejdsklima og belaster samfundet økonomisk? Hvor mange vil det bringe i sving?

Kunne vi ikke, f.eks. gennem Danida øge vor u-landsindsats gennem afgivelse af ordrer til danske virksomheder, der fremstiller produkter, der er et særlig stort behov for i en række u-lande? Produkterne kunne dermed sælges til stærkt nedsatte priser, og vi ville opnå, at folk kom i arbejde i stedet for at gå rundt som statsbetalte arbejdsløse. Burde vi ikke inspirere til en produktudvikling af varer til u-landene i erkendelse af, at de ting, vi fremstiller i den rige verden, ofte er uegnede eller lidet anvendelige i den tredje verden, og kunne vi ikke tilbyde det stigende antal arbejdsløse læger og ingeniører arbejde i Asien og Afrika?

Blandt de arbejdsløse er de unge hårdest ramt. Hvis vi ikke løser disses problemer i en fart, vil vi uundgåeligt skabe en række sociale tabere for livet. Det radikale venstre har tidligere foreslået regeringen at gennemføre en koordinering af de oplysninger, der findes om lokale planer og initiativer til bekæmpelse af ungdomsledigheden, og til at udarbejde registre over de mest realistiske af planerne. Senest er der blevet afholdt en konference for kommunale repræsentanter, hvor de forskellige initiativer og de gjorte erfaringer samt de økonomiske forudsætninger og deres muligheder gennemdrøftedes. Det drejer sig om at ændre reglerne – på forsøgsbasis og med tidsbegrænsning – for kommunernes ret til løntilskudsordninger og til at tage beskæftigelsesinitiativer samt give

[Bolvig.]

mulighed for tilskud til kommunerne i forhold til den sparede understøttelse helt eller delvis. At åbne mulighed for, at lignende regler kan gælde for skoler, foreninger eller lokale grupper af initiativtagere, der med kommunens anbefaling og under dennes kontrol skaber beskæftigelse for unge ledige. At gøre det muligt at yde statskaution, lån eller tilskud til produktions- og genbrugsinitiativer, der iværksættes ud fra hensynet til ungdomsbeskæftigelsen og med rimelig samfundsøkonomisk baggrund. At fremme arbejdsanvisningens opsøgende indsats for at fremskaffe tilbud af ledige stillinger samt gøre det muligt, at der som starttilskud ydes virksomhederne en andel af den sparede understøttelse i de første 3-6 måneder, når der ansættes ekstra lærlinge.

Vi mener, nej, vi er overbeviste om, at man lokalt er langt bedre i stand til at iværksætte foranstaltninger til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, end man er fra centralt hold. Derfor må regeringen ikke tøve med at stille midler til rådighed for kommunerne, der skal sikre stor frihed i bestræbelserne for at igangsætte udviklende arbejde for de unge.

Vi har mange strålende eksempler på en succesrig lokal indsats, ligesom Selskabet for Samfundsdebat i sin betænkning anviser inspirerende veje til en positiv og menneskelig værdifuld nytænkning. De ofte skoletrætte unge leder efter en mening med tilværelsen, hvorfor de skal tilbydes et meningsfyldt arbejde. En blanding af en fortsat teoretisk uddannelse og et praktisk arbejde har vist sig at være givtig. Vi må fjerne alle de mange hindringer og blokeringer, som kommuner, private organisationer og initiativrige kredse af borgere støder imod, når utraditionelle løsninger forsøges gennemført.

Ved møder om ungdomsarbejdsløsheden mellem regeringen og det radikale venstre har man lovet os at oprette et kontor med den opgave at koordinere de forskellige bestræbelser. Et tværministerielt sekretariat må garanteres vidtgående beføjelser og må arbejde i nær kontakt med arbejdsministeren og må bag sig have folketingets udtalte støtte og velvilje, og dette sekretariat må snarest oprettes.

Hvis vi ikke får bugt med arbejdsløsheden, så har dette høje ting spillet fallit. Så er vi i virkeligheden ikke værdige til at bære betegnelsen folkets kårne mænd.

Honoré (KrF):

Der findes ingen patentmedicin til bekæmpelse af arbejdsløsheden. Vigtigst er vel nok en forbedring af konkurrenceevnen over for udlandet gennem en sænkning af omkostningsniveauet, først og fremmest lønningerne. Her kommer så indkomspolitikken ind i billedet. Gennem lønnedgang kan vi skabe de bedste muligheder for at løse beskæftigelsesproblemet og samtidig afskaffe vor gæld til udlandet som foreslået af kristeligt folkeparti i vor ØKO-plan.

Arbejdsløsheden må dog også bekæmpes gennem en ændret fordeling af arbejdet. Det er dette spørgsmål, jeg vil koncentrere mig om i det følgende, da det er emnet for denne forespørgsel.

Mange lønmodtagere ønsker selv mere deltidsbeskæftigelse. Det kan være ønskeligt af helbredsmæssige grunde, af psykologiske og af økonomiske grunde, ikke mindst hos ældre arbejdstagere, måske kombineret med deltidspensionering. Jeg synes, vi skal give disse mennesker lov til at få deres ønske opfyldt. Deltidsarbejde rummer også mange familiemæssige fordele. Den deltidsarbejdende har mere tid til nyttige familiegøremål, gøre rent, købe ind, være sammen med eventuelle børn eller slægtninge. Derfor har kristeligt folkeparti arbejdet meget for øget deltid. Vi har opnået, at det indgik i augustforliget, at deltidsarbejde skulle øges i den offentlige sektor.

Ifølge augustforliget skulle spørgsmålet tages op ved de forestående overenskomstforhandlinger. Vi har af statsministeren fået lidt at vide om, hvad der er gjort især inden for staten. Men jeg vil bede statsministeren oplyse, på hvilken måde regeringen vil søge deltidsarbejde udbredt også inden for amts- og primærkommuner.

Det er indlysende, at hvis øget deltid skal bringe mange i beskæftigelse, kan vi ikke nøjes med at øge deltidsbeskæftigelse i den offentlige sektor, så må vi have mere deltidsbeskæftigelse i den private sektor. Hvis parterne dér ikke selv kan finde ud af det, er det ikke regeringen, men folketinget, der er i stand til gennem lovgivningsinitiativer at øge deltidsbeskæftigelsen i den private sektor. Dette kan ske gennem en lovgivning, der påbyder indførelse af deltidsarbejde af et vist mindste omfang. En vis procentdel af de ansatte kunne eventuelt få lov til at gå på deltid. En vis del af nyansættelserne kunne være i form af deltidsjob.

[Honoré.]

Et stort antal lønmodtagere skifter hvert år stilling. Derfor kunne man således hurtigt reducere arbejdsløsheden. Naturligvis skulle man i størst muligt omfang prøve at gennemføre en sådan ordning som et tilbud til den enkelte, ikke som noget obligatorisk.

Det bedste ville være, hvis organisationerne på arbejdsmarkedet frivilligt medvirker til at afskaffe arbejdsløsheden eller dele deraf gennem øget deltid, men dersom de svigter, kan en lovgivning være ønskelig. Man kan også overveje det økonomiske incitament, idet organisationer, der ikke vil være med til således at afskaffe arbejdsløsheden, retfærdigvis kunne tænkes at måtte udrede en større andel af arbejdsløshedsdagpengene.

For at gøre deltidsbeskæftigelse attraktiv for den enkelte må overgang til deltid ikke være et handicap i karrieremæssig henseende. Jeg har med tilfredshed noteret, at dette er præciseret inden for statens område. Det er ligeledes klart, at man må optage forhandlinger med organisationerne om deres ønsker med hensyn til, hvordan deltidsbeskæftigelse skal fungere i forhold til heltidsbeskæftigelse, f. eks. hvad angår arbejdspræstationer.

Der kan sikkert opnås ret store resultater ved foranstaltninger, der er af ret ukompliceret karakter, og som har et anerkendt socialt sigte. Et eksempel herpå er deltidsarbejde efter overstået barselhvile, hvor man kunne skabe en lovfæstet ret til barselhvile, indtil barnet var nogle år gammelt.

Jeg har ladet mig fortælle, at hvis en arbejdsløs opnår deltidsbeskæftigelse, er han eller hun tvunget til at forlade det, når der bliver en heltidsstilling ledig, som vedkommende kan udfylde. Hvis dette er rigtigt, burde man så ikke ophæve denne tvang?

Fordeling af beskæftigelse forudsætter naturligvis, at der er beskæftigelse at fordele. Den månedlange konflikt på Berlingske Tidende truer efterhånden denne arbejdsplads' overlevelse. Jeg har en mistanke om, at der ud over de faglige ønsker hos nogle er et politisk ønske om at ødelægge Berlingeren, fordi den er et stort talerør for det privatkapitalistiske samfund, som man vil ødelægge. Kampen imod Berlingeren er en ødelæggelseskamp imod det kapitalistiske samfund, i hvert fald for nogle.

Blandt de personer, der støtter typograferne, er ikke blot, hvad statsministeren forleden kaldte professionelle ballademagere, men hvad man vel nok kan kalde regulære gangstere. Det er blevet oplyst over for mig fra Bladkompagniet i dag, at lastbiler i de sidste dage er blevet standset på åben gade, ved at biler er kørt ind foran dem og har umuliggjort, at de kørte videre. Derefter er chauffører i Bladkompagniets lastbiler blevet tvunget til at aflevere deres eksemplarer af Berlingske Tidende til disse avisgangstere, som derefter er forsvundet med dem. Også andre røverimetoder er anvendt. I alt har personer, avisgangstere, fra-røvet Bladkompagniet 4.250 aviser i går og et endnu større antal i forgårs. En anden metode, bladgangstere betjener sig af, er at tvinge chaufførerne til at køre hjem til pakkecentralen med Berlingske Tidende, før de får lov til at aflevere andre blade i kiosker og lignende steder.

Dette har nu stået på et par dage, men justitsministeren har bare siddet med hænderne i skødet og fortalt den undrende og foragede befolkning, at dette skam ikke var hans bord. Ved justitsministeren da ikke, at kompetence og ansvar følges ad? Anser justitsministeren som politiets øverste myndighed sig inkompetent til at instruere sine politimestre om at sætte det fornødne mandskab ind for at komme ulovligheder og gangsterlignende tilstande til livs? Uden at overdrive kan jeg roligt sige, at de sidste dages passivitet fra ministerens side ikke har styrket kristeligt folkepartis tillid til landets justitsminister.

En ændret fordeling af beskæftigelsen forudsætter, som jeg tidligere nævnte, at der overhovedet er arbejdspladser at fordele. Overenskomststridige aktioner truer arbejdspladserne. Samfundet er imidlertid ikke neutralt i arbejdskonflikten, men favoriserer den ene af parterne. Da jeg anser dette for en helt uacceptabel tilstand, skal jeg på kristeligt folkepartis vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»I det folketingset konstaterer

at overenskomststridige eller lovstridige aktioner kan udgøre en trussel imod virksomheders overlevelsesmulighed og evne til at tilbyde arbejdspladser,

at samfundet igennem bistandsloven yder

[Honoré.]

økonomisk støtte til personer, der deltager i overenskomststridige aktioner,

at samfundet derimod ikke yder økonomisk støtte til virksomheder, der overholder indgåede aftaler, og som lider tab eller trues med udslettelse på grund af overenskomststridige aktioner,

opfordrer folketingsrettingen til at bringe denne favorisering af den ene af parterne til ophør, enten ved at søge bistandsloven ændret eller ved at fremlægge forslag om økonomisk støtte til sådanne virksomheder,

og går derefter over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Ib Christensen (DR):

De øvrige ordførere inklusive ordføreren for forespørgerne har jo alle gjort dette til en almindelig beskæftigelsesdebat, uden hensyn til at emnet sådan set var fordelingen af arbejdsløsheden. Men i en tid med 160.000–200.000 arbejdsløse ville det også være uacceptabelt ikke at diskutere veje og muligheder for at få denne situation afgørende ændret.

Det forekommer mig, at statsministerens udtalelser, hvor han nærmest placerer det økonomiske ansvar internationalt, er ret så mistrøstige. Det er, ligesom regeringen skyder det fra sig og konstaterer, at det altså er internationale forhold, over hvilke vi intet herredømme har, der gør, at vi har denne situation – uden hensyn til at Sverige, Østrig, Norge og andre lande, med hvilke vi med rimelighed kan sammenligne os, ikke har en arbejdsløshed af tilnærmelsesvis den størrelsesorden. Det skal erkendes, at der er en meget smal sti mellem inflation og arbejdsløshed, mellem det, som man kan opfatte som Skylla og Charybdis. Så meget mere kunne der være grund til at prøve at vurdere, om der findes sektorer, hvor man ved en indsats kan bekæmpe begge onderne, både arbejdsløsheden og inflationen. Her har mit parti jo ofte henvist til den enorme inflationsfaktor, der findes i de mægtige jordværdistigninger, der finder sted, og som nu andrager 25 mia kr. om året, svarende til hvad der ud-

betales til Dansk Arbejdsgiverforenings 450.000 ansatte lønmodtagere. Den kilde til inflation lader man rinde, ja, man styrker den gennem februarforliget, hvorimod man holder et nøje øje med alt, hvad der hedder lønindkomster, i hvert fald under LOs område.

De jordværdistigninger, der finder sted nu, svarer til 1 mia kr. hver 14. dag; det svarer til den lønsum på 982 mill. kr., der var mellem Dansk Arbejdsgiverforening og LO – blot til illustration af størrelsesordenen. Her er der tale om værdistigninger, som der ikke ligger nogen som helst produktion bag ved hos dem, der i øjeblikket indkasserer dem, hvorimod der dog bag lønsummen ligger en produktiv indsats. Det forhold, at man præmierer kapitalflugten mod jord og fast ejendom så stærkt, gør jo, at renten drives i vejret og erhvervslivet må kæmpe med store investeringsbesværigheder.

Industrirådet har netop offentliggjort noget materiale, som i så henseende er ret så interessant. Man regner med, at en ny arbejdsplads koster 400.000 kr. at etablere, og heraf andrager renteomkostningerne 60.000 kr., hvilket er langt mere end i øvrige lande, vi kan sammenligne os med, bortset fra England, hvorimod lønomkostningerne ved etablering af en ny arbejdsplads andrager 73.000 kr., hvilket så nogenlunde, bortset fra England, svarer til lande, med hvilke vi kan sammenligne os. Det vil sige, at Danmark må kæmpe med lønomkostninger, der så nogenlunde svarer til eller er lidt højere end lønomkostningerne i de lande, vi kan sammenligne os med, hvorimod renteomkostningerne er op til dobbelt så høje. Der ligger noget af forklaringen på erhvervslivets konkurrenceproblemer og på, at Danmark er ramt så hårdt af den internationale krise, som vi er.

Derfor ser vi således på det, at det første punkt, vi må satse på, er at gennemføre stop for jordspekulationen og gennemføre en økonomisk politik, der leder opsparingen til arbejdspladsskabende investeringer i erhvervslivet i stedet for den nuværende politik. Vi ser videre sådan på det, at det andet punkt, der må gennemføres, er en udgiftsreform, således at vi begrænser de offentlige udgifter på socialt ansvarlig måde ved afvikling af tilskud til særinteresser af enhver art, inklusive de selektive erhvervstilskud, som man opererer med, og hvor ideen jo er, at man skal yde tilskud til bestemte sektorer. Der har jo været mange bud

[Ib Christensen.]

også i denne debat, landbruget skulle have hjælp, industrien skulle have hjælp, det mindre håndværk og virksomheder i øvrigt skulle have hjælp. Resultatet er, at ikke mindst erhvervslivet selv kommer til at betale disse tilskud gennem elafgifter eller hvad man ellers finder på, for at betalingsbalanceunderskuddet og inflationen ikke skal gå yderligere grassat.

Vi tror ikke på en sådan politik, der søger gennem såkaldte selektive midler eller særbeholdninger af dele af erhvervslivet at klare problemerne; vi tror, der må en ændret generel økonomisk politik til. En udgiftsreform, der sammen med en øget jordbeskatning kan finansiere en væsentlig dæmpning af skattetrykket, vil være egnet til at stimulere den økonomiske aktivitet, samtidig med at arhvervslivets omkostninger vil blive dæmpet gennem en sådan lettelse af skattebyrden på arbejde.

Vi siger videre som det fjerde punkt, at der må gennemføres en effektiv antimonopolpolitik for også ad den vej at neddæmpe omkostningsniveauet. Hr. Lindinger var inde på spørgsmålet om hyrevogne, uden hr. Lindinger dog var opmærksom på, at vi her kæmper med et fedt monopol, der er inspireret af De europæiske Fællesskaber, som hr. Lindingers parti jo er en varm og svoren tilhænger af.

Vi peger i vores beskæftigelsesprogram på De europæiske Fællesskabers landbrugsordningers betydning for den europæiske inflation og på EFs beskyttelsespolitik, som lægger hindringer i vejen for en arbejdsdeling mellem nord og syd. Her er involveret nogle internationale aspekter med hensyn til at bekæmpe den økonomiske verdenskrise. Det er en politik, som vi gjorde godt i at følge, og som ville vise europæisk ansvarlighed over for den fattige verden. I stedet for fører man den modsatte politik, hvor hr. Gundelach rejser rundt og laver den ene begrænsning efter den anden i de fattige landes muligheder for at afsætte deres produkter i vores område.

Vi vender os altså mod de tendenser, der både inden for EF og også i denne debat har været til at tro på, at man ved hjælp af protektionistisk tilbagefald kan klare problemerne. Det vil kun forværre og uddybe krisen, sådan som man erfarede det i 1930'erne.

Vi peger videre på offentlige beskæftigelsesarbejder som noget, det er rigtigt at gennemføre i denne situation – det skal jeg ikke op-

holde mig meget ved. Det er regeringen jo også indstillet på – altså vel at mærke offentlige beskæftigelsesarbejder, anlægs- og bygningsarbejder, som under alle omstændigheder skulle gennemføres.

Vi peger videre på det forhold, at 97 pct. af Danmarks energi importeres; kan vi derfor udvikle alternative energikilder, så kan vi spare valuta og derved dæmpe betalingsbalanceunderskuddet.

Et væsentligt problem, vi også peger på, er spørgsmålet om ungdomsledigheden. Der er jo kommet mange bud også i denne debat på, hvad vi skal gøre for de ungdomsledige, og man kan godt være enig i de ting, der er sagt herom, og også i vidt omfang i de forslag, der er kommet fra regeringens hånd. Der er bare det at sige til det, at denne gruppe på 50.000–75.000, som det her drejer sig om, samtidig bliver underkastet adgangs begrænsninger i vidt omfang, adgangs begrænsninger, der udvides fra område til område. Samtidig med at man altså gerne viser velvilje med hensyn til at tilbyde midler mod ungdomsarbejdsledigheden, afskærer man flere og flere unge fra dog at gå ind i uddannelser, når de nu ikke kan få arbejde. Derfor vender vi os specielt i denne situation mod denne udvidelse af adgangs begrænsninger fra område til område.

Dermed er jeg omsider inde på det, som egentlig er det emne, vi skulle diskutere, nemlig spørgsmålet om fordelingen af arbejdsløsheden, om man kan gøre noget, for at vi, indtil vi får ændret den økonomiske politik – og det er jo det, der skal til – kan få en rimeligere fordeling.

Her er nøgleordet for os dette, at man ikke bør indskibe sig i tvangsordninger af den ene eller den anden art. Der har været tanker om en generel nedsættelse af folkepensionsalderen. Der har været tale om mere eller mindre tvungen førtidspension, om obligatorisk nedgang på deltid, om forbud mod overarbejde, om sabbatår, der vel også mere eller mindre skulle være obligatorisk, og om en generel arbejdstidsnedsættelse, som formentlig også er tænkt som obligatorisk.

Vi vender os imod den filosofi, der ligger bag ved dette. For det første tror vi ikke, at man bekæmper arbejdsløsheden på nogen som helst varig måde ved at fordele den mængde arbejde, der er, for vi tror ikke på, at der findes en given mængde arbejde. For det andet,

[Ib Christensen.]

og det er nok så afgørende, er det en krænkelse af den enkeltes selvbestemmelsesret, at man vil gribe til den slags midler. Noget andet er, at der både i erhvervslivet og inden for det offentlige er mange mennesker, som meget gerne vil gå ned på deltidsarbejde, men som i dag forhindres deri. Det kan være inden for den offentlige sektor, hvor man nu omsider er indstillet på at gøre mulighederne bedre for frivilligt at gå på deltid, og det er vi 100 pct. tilhængere af, lige så vel som vi er tilhængere af lettere adgang til førtidspension for dem, der føler sig fysisk og psykisk udslidte, og som frivilligt ønsker at trække sig tilbage mere eller mindre fuldstændigt fra arbejdsmarkedet.

Når det drejer sig om det private erhvervslivs område, det frie arbejdsmarked, så står vi også dér stærkt på det princip, at det er noget, de enkelte lønmodtagere og virksomheder samt arbejdsmarkedets parter selv må klare. Man bør ikke derved komme med noget påbud fra lovgivningsmagtens eller fra regeringens side. Der kan være nogle spærringer både, som det er blevet nævnt, fra arbejdsgiverens side eller fra arbejdsgiverorganisationernes side, men sandelig også fra fagforbundenes side, hvor man har en frygt for, at der kan gennemføres, om man så må sige, en frivillig tvang, at man ved at åbne større muligheder for deltidsarbejde kan komme i den situation, at arbejdsgiveren vil prøve at gennemtvinge deltidsarbejde også over for arbejdstagere, som egentlig ikke ønsker dette. Der er nogle spærringer, som det ville være ønskeligt at det private arbejdsmarked selv finder ud af at klare, men man bør efter vores mening ikke gribe ind fra samfundsmagtens side. Vi håber og tror på, hvad der da også er grundlag for, at parterne selv vil kunne finde ud af det i egen interesse, så vi ikke i denne situation har det paradoks, at der på én gang er nogle lønmodtagere, der er arbejdsløse, og andre lønmodtagere, der ønsker at gå på deltid, men bare ikke kan få lov til det af den ene eller den anden grund.

Til slut vil jeg gerne advare imod at tro, at man ved hjælp af særlige kortsigtede eller selektive midler og foranstaltninger kan klare arbejdsløshedsproblemet. Det er, ligesom der har været en tendens i den debat, der har været her i dag, men også i øvrigt i længere tid, til en tro på, at bare man finder nogle gode fiduser og kommer som raske spejderdreng og foreslår både den ene og den anden positive

og afgrænsede foranstaltning på dette eller hint område, så har man klaret problemerne. Det har man ikke. Man har allerhøjest angrebet nogle udenværker, og man har måske til en vis grad gjort ondt værre ikke mindst ved at trække opmærksomheden bort fra det centrale.

Det centrale er at få ændret i den økonomiske politik i Danmark, der har medført, at Danmark i vanvittig høj grad lider under den økonomiske krise og må bære en massearbejds-løshed. Dette er det centrale. Jeg har her i indledningen skitseret nogle hovedretningslinjer for en sådan alternativ økonomisk politik. Kun ved hjælp af den kan vi få ungdomsarbejds-løsheden nedbragt eller fjernet. Kun ved hjælp af den kan vi virkelig få sat folk i arbejde, og kun ved hjælp af den kan vi klare det problem, som har været genstand for denne debat.

Kurt Hansen (VS):

Denne forespørgsels formuleringer – som jeg kan tyde dem i hvert fald – lægger jo op til, at der er et bestemt antal arbejdspladser, som skal fordeles efter en eller anden formel. Med udgangspunkt i den økonomiske politik, som centrum-demokraterne bl. a. har været medvirkende til, og som også er lagt frem her i dag, kan jeg kun tolke det i den retning, at det generelt går på at lave en form for fordeling af fattigdommen. Det mener jeg naturligvis er et uacceptabelt udgangspunkt at tage, og jeg mener, det er forkert at operere ud fra den synsvinkel, at der kun findes et bestemt antal arbejdspladser.

Der kunne, som vi har påpeget flere gange, udmærket sættes en hel række forskellige former for arbejde i gang, noget arbejde, der på kort sigt ville være med til at stille lønarbejderne i en betydelig bedre situation rent økonomisk og også rent politisk. Dette kunne ske også på trods af, at den krise, vi er inde i, er en grundlæggende systemkrise, en systemkrise, der er bestemt af den måde, man producerer på i et kapitalistisk samfund, altså ud fra profithensyn. Det nuværende system har gennem systemkrisen ført os ind i en strukturkrise, som giver sig udslag på flere forskellige leder, bl. a. ved den rationalisering, teknologisering osv., som foregår inden for en lang, lang række områder.

VS har hele tiden sagt, at vi skal ikke påtage os den umulige opgave at løse kapitalismens krise på kapitalens betingelser, som opgaven

[Kurt Hansen.]

naturligt ville være i et borgerligt demokrati, men vi har dog samtidig påpeget, at der kan sættes en lang række fornuftige arbejder i gang. Vi har fremsat et boligforslag for omkring halvandet år siden, som er blevet til et fælles venstrefløjsforslag, der kunne sikre, at kvotaen på de 40.000 boliger rent faktisk blev opfyldt. Vi har ikke accepteret denne kvota, vi mener den er for lille, men boligforligspartierne skulle da i det mindste søge den lovgivning håndhævet, som de selv har vedtaget.

Vi har også fremlagt omfattende forslag til udbygning af beskæftigelsen inden for energisektoren. Vi har med udgangspunkt i regeringens energiplan helt præcist fremsat forslag, ved hvis vedtagelse man kan sikre 47.000 helårsarbejdere i de kommende 4 år. I al sin enkelhed går det ud på en omfattende isolering i den ældre boligmasse, det går ud på at forske og udvikle alternative energikilder, bl. a. sol- og vindenergien, det går ud på at sætte det kraftvarmeprogram i gang, som regeringen også har med i sin beskæftigelsesplan, den langsigtede af dem. Det synes vi er fint; det er en af de ting i regeringens beskæftigelsesplan, som vi meget gerne vil støtte, det synes vi er fornuftige ting, der er tale om her.

Vi har også påpeget, at der kunne bygges et gastransmissionssystem, således at den danske befolkning fik gavn af den gas, som A. P. Møller i stor udstrækning brænder af. Denne afbrænding sker på trods af, at det er dokumenteret af det tilsyn, som holder øje med A. P. Møller, at der er rigelig gas til en kommerciel produktion. Af Politiken for den 30. marts fremgår det af en artikel med udgangspunkt i en rapport fra tilsynet:

»Der er masser af naturgas i den danske del af Nordsøen viser de seneste borer. Tilsynet med A. P. Møller, som står for eftersøgningen efter olie og naturgas på den danske del af Nordsøskysten, mener, at der er mindst 60 milliarder kubikmeter naturgas at tage af, og det skulle være rigelig garanti for at starte en produktion.«

Man har hele tiden fra regeringens side argumenteret ud fra, at man ikke var sikker på, om der nu var Nordsøgas nok. Nu ligger der klare dokumentationer og beviser, så der skulle ikke være noget til hinder for, at man gik i gang med at få bygget dette gastransmissionssystem. Det kunne sætte en lang række folk i

arbejde, og det kunne være med til at fremme en mere fornuftig og decentral energipolitik.

Jeg vil derfor godt spørge statsministeren, om man kan forvente, at regeringen omgående eller i meget snarlig fremtid vil tage forhandling op med A. P. Møller om opstartning af en gasproduktion med henblik på opfyldelsen af det, der er skitseret i første fase af regeringens energiplan.

Som sagt, vi har fremlagt forslag inden for disse 4 områder vedrørende energiforsyningen, men vi mener ikke, at det er tilstrækkeligt; vi har aldrig opfattet det som en samlet plan, men som noget, der kunne indgå som en del af en energipolitisk plan, i et energipolitisk mønster. Vi mener også, der ligger store muligheder for udviklingen af geotermisk energi, at der ligger store muligheder for udviklingen af havets bølgeenergi, og at man også kan begynde at udvikle forskellige former for biogas anlæg. Der er en hel række forskellige former for energikilder, som stadig væk ikke er undersøgt tilstrækkeligt. Der er rigeligt at gå i gang med af fornuftig beskæftigelse, hvor pengene ville komme ind igen, og det ville samtidig gavne valutabalancen.

Flere har omtalt regeringens og socialdemokratiets beskæftigelsesplan – den, som den socialdemokratiske ordfører kalder arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan. Det udtryk vil jeg nok sætte et spørgsmålstegn ved; det er i hvert fald kun en del af arbejderbevægelsen. Planen kendetegnes også ved, at der ikke er så meget arbejderpolitik i den. Men okay, der er da nogle fornuftige ting, bl. a. det, at man vil udvide det offentlige serviceniveau på forskellige områder.

Vi har i forbindelse med nedskæringerne på daginstitutionerne igennem et halvt års massivt arbejde ved at spørge og spørge socialministeren fundet frem til, at der ikke blev sparet én eneste krone, da man kastede 5.000 ud i arbejdsløshed. Man er kommet til den erkendelse i brede kredse af befolkningen, at det var en hovedløs, ufornuftig handling, der blev foretaget på daværende tidspunkt. Jeg mener, at disse 5.000 mennesker burde genansættes snarest, hvis man mener noget med den snak om at det er kvinderne, det i særlig høj grad går ud over. Vi ved jo, at der inden for denne sektor i særlig grad er beskæftiget kvinder – selv om vi naturligvis ikke mener, at pædagogarbejde skal være snævert kvindebestemt. Her ville

[Kurt Hansen.]

altså være noget, man konkret kunne gå i gang med, som ville betyde øget beskæftigelse, uden at det kostede en eneste øre.

Vi har også oplevet store rationaliseringer inden for post- og telegrafvæsenet og inden for DSB. Statsministeren nævnte godt nok, at der var blevet konverteret en masse overarbejde inden for lige netop disse to sektorer til 300 nye job. Det er da meget godt, men at post- og telegrafvæsenet påtager sig opgaver, som det aldrig nogen sinde har haft før, idet man på særdeles favorable vilkår tilbyder erhvervslivet, supermarkederne osv. at bringe deres dødsyge forurenende brochurer ud til befolkningen for næsten ingen penge, samtidig med at almindelige mennesker skal vente halvanden dag på at få et brev, der bliver sendt fra Jylland, kan vi naturligvis ikke acceptere. Vi mener, at der udmærket kunne sættes flere folk ind i post- og telegrafvæsenet, som kunne sikre en ordentlig postbetjening for almindelige mennesker – ikke bare sådan, som man bevidstløs gør nu, hvor man ensidigt satser på at få trukket reklamer osv. for erhvervslivet og supermarkeds kæder ind i post- og telegrafvæsenets virksomhed.

Vi har også set, hvordan overdragelsen af rengøringsarbejde fra kommunal regie til DDRS har betydet, at der er blevet bortrationaliseret en masse job. Vi har set, at de folk, der er ansat inden for DDRS, går 4-5 kr. ned i timen, samtidig med at de skal lave meget, meget mere. Det er en politik, som regeringen åbenbart har støttet, men vi må sige, at det er en fuldstændig uacceptabel politik, i det øjeblik regeringen, som den har gjort i sin beskæftigelsesplan, er kommet til den erkendelse, at der er meget lidt sparet ved at skære ned inden for den offentlige sektor, og der er en meget lille udgift ved at sætte folk i gang med fornuftigt arbejde inden for den offentlige sektor. Jeg mener, det er en fin og udmærket erkendelse, regeringen er kommet til dér. Der er nok at gå i gang med.

Traditionen tro er det, hvad også debatten har vist, for en stor del erhvervsstøtte der lægges op til i beskæftigelsesplanen og i den økonomiske politik i almindelighed. Vi har klart og tydeligt sagt, vi ikke vil være med til at pumpe milliardbeløb ud til privatkapitalen, som bare bliver kapitaliseret – det kan ikke undgås, det har vi set tydelige eksempler på. Man kan lave subsidieringer på den ene og den anden måde, men selv om man har en høj grad af subsidie-

ring af de danske værfter igennem skibskreditfonden herhjemme – man har subsidiering, der svarer til omkring 40.000 kr. på årsbasis pr. ansat i skibsværftsindustrien – kan man se hr. Jan Bonde Nielsen m. fl. simpelt hen udradere arbejdspladser. Det er rent kynisk økonomisk spekulation, det er ren og skær slagting af virksomheder, der er i gang f. eks. inden for skibsværftssektoren, ikke mindst i forbindelse med B & W.

Erhvervsstøtte på denne måde, eller, som de konservative har foreslået at de unge mennesker af staten skal have en femmer pr. time med i baglommen, når de er på arbejde, og aflevere den til arbejdsgiverne, kan vi ikke være med til under nogen omstændigheder; det vil blot blive kapitaliseret, ikke spor andet.

Her på det seneste er der dukket et nyt begreb op inden for de socialdemokratiske rækker, nemlig sabbatåret. Jeg tror, det var fru Inge Fischer Møller, der lancerede det i første omgang, men det er da blevet nævnt både af statsministeren og af den socialdemokratiske ordfører hr. Auken i dag. Et sabbatår skulle være et led i at lave nogle omfordelinger omkring arbejdsløsheden. Når vi diskuterer disse ting, må vi have det helt stjerneklart, hvor de penge skal komme fra, der skal finansiere et sådant sabbatår. Hvor har regeringen tænkt sig pengene skal komme fra, hvis man går ind på en sådan idé?

Hr. Ole Henriksen har nævnt nogle betæneligheder i forbindelse med gennemførelse af et sådant sabbatår, og jeg deler disse betæneligheder i ret vidt omfang. Der er et par ting, jeg godt vil føje til. Et sådant forslag vil hovedsagelig være til gavn for dem, der i forvejen har en meningsfuld, en kreativ fritid, det vil ikke i tilstrækkelig grad være til gavn for arbejderne på de københavnske broer; de har ikke nogen meningsfuld, attraktiv, kreativ fritid, som gør at de kan bruge et år på at udvikle sig på den ene eller den anden måde. Det, der er problemet for arbejderklassen omkring kampen mod arbejdsløsheden, må rette sig ind efter det krav, som er blevet rejst fra tusindvis af arbejdspladser og snesevis af fagforeninger, nemlig kravet om de 35 timers arbejdsuge uden lønnedgang og tempoopskruning. Det har arbejdspladserne betragtet som en hjørnesteen i kampen mod arbejdsløshed.

Jeg vil godt medgive den socialdemokratiske ordfører, at det vil give nogle problemer at

[Kurt Hansen.]

gennemføre et sådant krav om fuld lønkompen- sation for nogle virksomheder. Det er ganske stjerneklart, at det vil gøre det. Men nu er det efterhånden sådan, at det er mange år siden, der har været en arbejdstidsnedsættelse, og man har igennem de seneste år oplevet en produktivitetsstigning, så jeg mener oplagt, at de større virksomheder har lukreret økonomisk på denne politik. Hele det kapitalistiske samfunds dynamik bygger jo også på, at det er de mindre, ikke-konkurrencedygtige erhvervsvirksomheder, der skal udraderes, og det er socialdemokratiet jo den bedste garant for i den økonomiske politik, man lægger op dér.

Vi vil da ikke sige helt klart, at dette vil enhver virksomhed kunne betale, men vi må til gengæld sige, at vi ikke bare vil være med til at løse denne krise eller lappe på den. Som jeg sagde indledningsvis, vil vi ikke påtage os den umulige opgave at løse krisen, vi vil ikke gøre det ved en massiv reallønssænkning, en forringelse af arbejdets værdi, som der reelt er tale om med den udvikling, der har været.

Som sagt må man kæde offensive, progressive beskæftigelsesforslag, der på den ene eller på den anden måde ikke lader sig kapitalisere, sammen med de krav, som lønarbejderne har rejst i deres fagforeninger og på deres arbejdspladser. Dette må være udgangspunktet for dannelsen af den platform, som kan kaldes en offensiv krisepolitik – hverken mere eller mindre. Samtidig må den også ses som det, vi arbejder meget stærkt for, nemlig at tage et opgør med den økonomiske politik, som regeringen fører i det hele taget.

Så vil jeg sige en lille smule om Berlingeren. Det var ikke min mening, at jeg ville have sagt ret meget om den, men en lille smule skal da med, ikke mindst på baggrund af det forslag om motiveret dagsorden, der ligger her.

Det startede med, at hr. Lindinger nævnte, at de aftaler, der blev indgået på arbejdsmarkedet, skal holdes. Hr. Lindinger var samtidig meget bange for, at man greb ind over for strejkeretten. Det er man meget vel i gang med at gøre nu. Om aftaler skal holdes eller ej, gælder åbenbart kun for den ene part, nemlig arbejderne, og hvis de ikke gør det, så bliver de massivt dømt i arbejdsretten.

4. maj-aftalen, som er den husaftale, der har ligget til grund for løn- og arbejdsforhold på Berlingeren, forsøgte arbejdsgiverne at få sendt til faglig voldgift og få medhold ved den fag-

lige voldgift. Det lykkedes ikke for arbejdsgiverne, fordi opmanden ikke mente, at der var grundlag for at tage stilling til fordel for arbejderne på baggrund af sagen, som den lå, på baggrund af de kutymer osv., man har. Opmanden afviste ganske klart at behandle sagen, men arbejdsretten dømte uden videre. Bang, sagde det, så klingede kasseapparatet! Det var den politik, man førte fra arbejdsrettens side. Denne 4. maj-aftale kommer huset så og opsigter i en situation, hvor der foregår forhandlinger om andre ting. Det er grov provokation fra husets ledelses side, og det er det, der reelt er udgangspunktet for den lockout, som stadig finder sted på Berlingeren.

Jeg er meget overrasket og meget tilfreds med den enorme disciplin, som de demonstrerende har udvist foran Berlingske Tidende. Fantastisk ro, besindighed og overblik har disse folk vist på trods af højreorienterede provokationer af den ene og den anden art, på trods af at politiet har vist provokatoriske tendenser den første og den anden aften. Folk har holdt linjen. Det står stjerneklart for mange mennesker i dag, hvem der var de reelle provokatører både den første og den anden nat. Jeg sætter meget stor pris på det, de demonstrerende har gjort. Det skal i hvert fald siges her fra denne talerstol.

Man kaldte det gangstermetoder. Hvad er det for nogle gangstermetoder, der reelt bliver taget i brug? Hvad er det for nogle slagterimetoder, der bliver taget i brug fra Olaf Poulsens side, som er bestilt slagter til at udradere og ødelægge den virksomhed? Det er dér, gangstermetoderne reelt kommer ind, og ikke i forbindelse med noget som helst andet, ikke i forbindelse med den forsvarskamp, som de grafiske arbejdere er blevet tvunget ud i af en provokatorisk ledelse.

Jeg behøver vel ikke at sige, at vi naturligvis ikke bare vil stemme imod, men med så stort mishag, som det er muligt, vil vi stemme imod dette i ordets værste forstand sorte, dybt reaktionære dagsordensforslag, som er stillet af kriterligt folkeparti.

Formanden:

Jeg giver efter anmodning ordet til statsministeren.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Når jeg ekstraordinært har bedt om ordet, er det ikke for at fortsætte den debat, som nu er

[Statsministeren.]

kommet så godt i gang. Tværtimod er det fordi jeg gerne vil udtrykke et ønske om, at folketinget afbryder sine forhandlinger så hurtigt, som det nu måtte være muligt.

Forholdet er nemlig det, at der på Berlingske Tidende er opstået en særdeles betænkelig situation, som under alle omstændigheder nødvendiggør, at regeringen meget hurtigt træder sammen og holder et møde for at drøfte de problemer, som nu er opstået derinde.

Som det formentlig også er folketinget bekendt, er det aftalt, at arbejdsmarkedsudvalget skulle holde møde i dag. Det var et møde, som skulle finde sted efter den normale afslutning af mødet her i tinget. Også mødet i arbejdsmarkedsudvalget drejer sig jo bl. a. om situationen omkring dagspressen og specielt Berlingske Tidende.

Jeg skal altså på denne baggrund anmode formanden om, at tingets møde afbrydes, således at der bliver tid til og mulighed for at overveje de problemer, som den nye situation på Berlingske Tidende nu engang nødvendiggør bliver overvejet.

Formanden:

Da jeg – i hvert fald flygtigt – er bekendt med situationen, skal jeg følge anmodningen og afbryde forhandlingen. Fortsættelse af behandlingen af forespørgslen vil ske enten i morgen eller i næste uge.

Medlem af folketinget *Erhard Jakobsen*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har meddelt mig, at han fra og med den 29. april atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Bodil Liventhals*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Medlemmer af folketinget *Erlendsson* og *Kirsten Jacobsen*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har meddelt mig, at de fra og med den 2. maj atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Tanges* og *Kaj Larsens*, hverv som midlertidige medlemmer af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Retsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om dyreforsøg. (Lovf. nr. L 24). Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Undervisningsudvalget (28/4 77):

Udtræder: Freddy Madsen
Ny stedf.: Jørgen Jensen

Arbejdsmarkedsudvalget (28/4 77):

Udtræder: Ninn-Hansen
Nyt medlem: Poul Schlüter.
Udtræder: Bertel Haarder
Ny stedf.: Christophersen

Boligudvalget (28/4 77):

Udtræder: Thorndahl
Ny stedf.: Uwe Jensen (Ribe a.)

Landbrugs- og fiskeriudv. (28/4 77):

Udtræder: Askjær Jørgensen
Ny stedf.: Uwe Jensen (Ribe a.)

Udv. ang. Grønlandslove (28/4 77):

Udtræder: Alfred Hansen
Nyt medlem: Mølgaard

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 29. april, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om lodsvæsenet.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om brandsikring af ældre beboelsesbygninger m. v. [af Kirsten Jacobsen m. fl.]

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om brandsikring af ældre beboelsesbygninger m. v. (fristforlængelse, finansiering m. v.).

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om brandsikring af ældre beboelsesbygninger m. v. (Genhusningspligt) [af Wilhjelm m. fl.]

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter [af Kirsten Jacobsen m. fl.]

- 6) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter. (Midlertidige regler om lån til opretnings- og brandsikringsarbejder).
- 7) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene.
- 8) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af et socialforskningsinstitut.
- 9) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lovene om folke-, invalide- og enkepension. (Udbetaling af pension).
- 10) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om overformynderiets virksomhed. (Nedlæggelse af overformynderiet).
- 11) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Obligatorisk knallertundervisning).
- 12) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af færdselslov [af Mette Madsen m. fl.].
- 13) *Første behandling af:*
Forslag til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav og om ændring af retsplejeloven.
- 14) *Første behandling af:*
Forslag til lov om renter ved forsinket betaling m. v.
- 15) *Første behandling af:*
Forslag til lov om private registre m. v.
- 16) *Første behandling af:*
Forslag til lov om offentlige myndigheders registre.
- 17) *Første behandling af:*
Forslag til lov om registre over personoplysninger [af Lis Starcke m. fl.].
- 18) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om folkeregistrering.
- 19) *Første behandling af:*
Forslag til lov om visse forbrugeraftaler. (Dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser).

Mødet hævet kl. 17.40.
